

Kıymetli okuyucularımız

Dergimiz, kalbimizde hissettiğimiz dua ve destekle-
rinizle bir yaşını doldurdu.

'Anlamayan anlatamaz, yaşamayan yaşatamaz'
düstûruna inanmış kimseler olarak elinizde tuttuğu-
nuz dergimizde;

İlme ve irfâna gönül vermiş,

İslâm'ı özüne indirmiş,

Anlattığını uygulamış,

Balı bilmekle kalmayıp, yiyerek lezzetini tatmış,

Tattığı lezzeti en güzel ifâdelerle her idrâke uygun
seviyelerde anlatmış kıymetli yazar kadromuzla bu
düstûru fiiliyata taşıyoruz.

Âlemlere rahmet olan Sevgili Peygamberimiz
sallallâhü aleyhi ve sellem'in mevlidini kısa ama çok
öz ifadelerle okumak, kalbe hayat veren ulvî duy-
gu aşkı tanımak, yine kalbimizin manevî boyutunun
derinliklerine inmek için birkaç sayfa çevirmeniz ye-
terli.

Mânâ âlemi sultanlarından Erzurumlu İbrahim Hak-
kı Hazretlerinin, hocası İsmâil Fakirullah için yaptır-
dığı türbenin, 21. yüzyıl bilim adamlarının bile çöze-
mediği esrarengiz sırlarına vâkıf olacağız.

'Ulu Hakan' lakabına layık 2. Abdülhamid Han Haz-
retlerinin akıllara durgunluk veren nice faydalı hiz-
metlere imza attığını takdirle okuyacağız.

Zikir meclislerinde nice sırlar saklı olduğunu işin ha-
kiki erbâbından öğreneceğiz.

Vefâ duygusuna en güzel Örnek, sayımızı süsleye-
cek.

Diğer sayılarımızda olduğu gibi günümüzle birebir
örtüşen anlatımıyla bir mürşidin mektuplarını ibret
olarak okuyacağız.

"Allah ve Rasulü, sizi kendinize hayat verecek şeyle-
re davet ettiği zaman onlara itaat edin." (Enfâl, 24)
âyetinin nûrunda 'Hayat Veren Davet'e kulak ve gö-
nül vereceğiz.

Tasavvufun vecd kahramanı, hakikat şehidi Hallâc-ı
Mansûr'un (kuddüse sirruh) hayranlık uyandıran ya-
şamını ve meşhûr sözünün manasını inceleyeceğiz.

Bir mü'minin İslâm ailesine seslenişini, hasbihâl edi-
şini, her satırında kendi yaşamımıza nazar ederek id-
rak kulağımızla dinleyeceğiz.

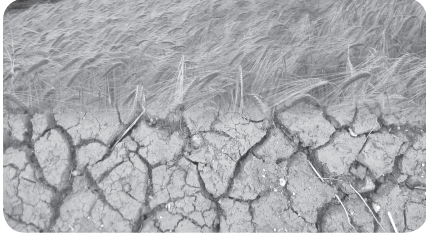
Yaratılış malzememiz olan, bedenimizin anası top-
rağın dilinden, yaşamı, ölümü, ana-yavru anlatımı
şekliyle harikulade bir şiir anlatımıyla gözlerimizin
önünden geçireceğiz.

Üç beş satırla okyanusu anlatmak ne mümkün!

Sayfa sayfa, adım adım giriniz dergimize

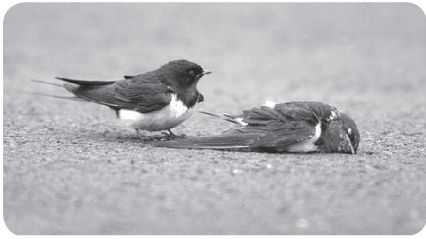
Selam ve mahabbetlerimizle...

İçindekiler

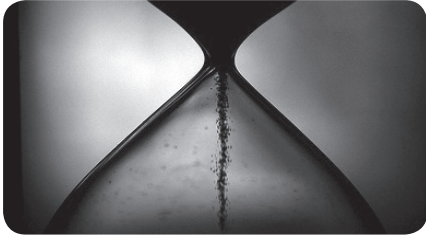
Hayat Veren Davet

Abdullah Demirciođlu / 3

Vefakârların Önderi: Fahr-i Kâinât Efendimiz

Prof. Dr. Hüseyin Algül / 12

Olgun Mümin

Prof. Dr. Süleyman Uludağ / 15

Duyarlı / Müşfik ve Merhametli Olmak

Prof. Dr. Ali Akyüz / 21

Âlemler Nûra Gark Oldu

Hakkı AKKUŞ / 6

Mevlid-i Şerif

Prof. Dr. Mustafa KARA / 9

Erzurumlu İbrahim Hakkı ve

İsmail Fakirullah (k.s) Türbesi / 17

Zikir ve Sohbet Meclisleri

Zülcenâheyn / 18

Hakikate Açılan Pencere: Örtünme

Hüseyin KARACA / 23

Toprağın (Ananın) Dilinden

Zülcenâheyn / 24

Zamana Değer Verenler

Eskici Mehmed Dede (k.s) / 26

Hallâc-ı Mansûr (Kuddise Sirruh)

H. İbrahim DURGUTLUOğLU / 28

Kalbin Arı-Duruluk Kıvamı, İhlâs

Dr. Durak PUSMAZ / 31

Ey Kardeşim!

İ. Hakkı HÜDÂVERDİ / 34

Köstendilli Halil Efendi'nin (k.s),

Müridi İhsan Efendiye Yazdığı Mektup - 3 / 36

Aşk Damlaları

Serkan KAMACI / 41

Serdar-ı Hakan / 43

Hadislerle Kabir Azabı / 46

Kitap Tanıtımı / 47

Yayın Türü: Yaygın Süreli • **Fiyatı:** 4 TL - Yurt Dışı İçin 5 € • **Abone Bedeli:** 20 TL - Yurt Dışı İçin 25 € • **Abone Hesap Bilgileri:** Posta çeki hesabı, Eyüp Emre SARAÇ 613 28 25 / Kuveyt Türk Eskişehir şubesi, Eyüp Emre SARAÇ Hesap no: 691 697 / zuhurdergisi@hotmail.com / www.zuhurdergisi.com • **Değirmen Yayınları Adına Sahibi:** Hamdi SARIYILDIZ • **Yazı İşleri Müdürü:** Dr. Yunus AKYÜREK • **Grafik Tasarım:** Furkan Selçuk ERTARGİN • **İstanbul İrtibat Bürosu:** Fevzipaşa Cd. 233/2 Fatih – İstanbul - Tel: 0533 474 70 26 • **Temsilcilikler:** Bursa-05377875848 / Eskişehir-05365865067 / Antalya-05364922417 / Kayseri-05444600030 Yurt Dışı-0032488808541 • **Baskı:** Erkam Matbaası

Hayat Veren Davet

Abdullah Demirciođlu

Yüce dinimiz İslâm, bütün insanların hem dünyada ve hem de öte âlemde kurtuluşlarını hedeflemektedir. Bunun için onlara hatırlatmalarda bulunur, öğütler verir ve herkesi iyiliğe teşvik eder. Nefse ve şeytana uymaktan da nehyeder. Çünkü Yaradan, yarattığı insanı çok iyi biliyor. Nasıl bir tehlike ile karşı karşıya olduğunu haber veriyor. Kurtuluşu bildiriyor.

Yüce Allah Enfâl Sûresinin 24. ayetinde şöyle ferman ediyor:

“Ey iman edenler! Sizi, kendinize hayat verici şeylere davet ettiği zaman Allah'a ve O'nun elçisinin çağrısına uyun. Ve bilin ki Allah, hakikaten kişi ile kalbi arasına girer. Ve siz muhakkak ona (döndürülüp) haşr olunacaksınız.”

Bu çağrı bütün müslümanlardır. O müslümanlar ki; inanması emrolunanlara inanmış, yapılması icap edenleri yapmış kimselerdir.

Bu ayeti şöyle açmamız da mümkündür:

Hz. Allah ve O'nun elçisi, insanları hayat veren şeylere çağırmıştır. Onların davetine baş eğip bel bükerek uymak, itiraz etmemek esastır.

Çağrıya uymayanları bekleyen büyük bir bela vardır. O da, Yaraticının kişi ile kalbi arasına girmesidir. Böylelerini huzursuz eder, mahveder. Dünyada ve ahirette perişan eder. Eninde sonunda O'na dönülecek ve herkes huzurunda haşr olunacaktır.

İslâm'ın açıktan açığa daveti peygamberlerle başlamıştır ve bu kıyamete kadar devam edecektir. Bu çağrı Hz. Peygamberin (a.s) vefatıyla son bulmadı. O'nun ashâbı, bu tebliği yaptı. Ondan sonra diğerleri... Derken, bu böyle kıyamete kadar devam edip gidecektir.

Bu davette onlar iyiliği emrettiler, kötülükten de yasakladılar. Gerçekte bütün müslümanlar bu çağrıya uymakla ve bunu başkalarına ulaştırmakla da mü-

kelleftirler. Maddenin esiri, medeniyetin kölesi olan her asırdaki insanların kurtulup bu hayat ile dirilişi, ancak ihlâslı elemanların çalışması ile mümkündür.

Yaradan yüce Mevla kudret sahibidir, ölüden diriye diriden de ölüyü çıkarır. Hazandan sonra da batınınu getirir.

Burada önemle üzerinde durmamız icap eder ki, davet üç şekilde olur:

Fikrî davet, Kavli (sözlü) davet, Amelî davet

Her hususta olduğu gibi Hakk'a davet etme hususunda da tek önder Peygamberimizdir. O ve bütün peygamberler bu çağrılarını en mükemmel şekilde yapmışlardır. Bu daveti yaparken de dünyalık, şan-şöhret, makam, servet edinme vs. gibi şeyleri asla düşünmemişlerdir.

Meyve, çiçek, ağaç, kuş gibi varlıkların her birinin kendine has hususiyetleri vardır. Ağaçlar meyve vermek için çiçek açarlar. Kuşlar tatlı sesleriyle civıl civıl öterler. Kısacası yaratılan her şey yaratılışına uygun hareket eder. Yaratıkların en üstünü olan insan da Rabbine itaat etmek ve emirlerine uymakla yükümlüdür.

Tasavvuf

Tasavvuf sırların sırrıdır. Tasavvuf nurların nurudur. Canlara safadır. Ruhlara gıdadır. İslâm çiçeklerinden toplanıp tarikat kovanlarında yapılan aşk ve mânâ balıdır tasavvuf...

Kalpten kalbe akıp duran âb-ı hayattır tasavvuf. Aşktır, vecddir, ilim ve irfandır tasavvuf. İslâm bir denizdir denizin dibindeki incilerdir tasavvuf...

Cenâb-ı Allah peygamberleri aracılığıyla insanlara doğru yola çağırırken ya müjdeler ya da korkutur. Onlara müjdeler getirecek bir hedef gösterir. Ahiret yurdunu, oradaki nimetleri haber verir. Bunun için

imanı şart koşar. Diğer taraftan iman etmeyenlerin nasıl hüsrân olacağını açık olarak belirtir.

Yaşadığımız hayat değişik durumlar karşımıza çıkarır. Kederli günlerin yanı sıra sevinçli zamanlarımız da olabilir. Teknoloji gücünün durduramayacağı zelzeleler, su baskınları ve seller, yanardağların lavlar fıskirtması yanında güç hastalıklar hayatla iç içedir. Daha önemli bir husus da her canlı yaşıyor ve ölüyor.

Bu korkunç olayların etkisini üzerimizden atmak veya azaltmak için bunların üstündeki bir varlığa inanç gerekir. O varlık öyle bir varlık olsun ki, canlılardan hiç birine benzemesin. Hiçbir şeye muhtaç olmasın ama her şey O'na muhtaç olsun. Canlı varlıklarda olan yeme, içme, uyku ve benzeri hallerden tamamen uzak olsun. İşte bu vasıfları kendisinde bulunduran, ezeli ve ebedî, âlemlerin Rabbi olan Hz. Allah'tır. O sadece bu dünyanın değil, ceza gününün ve göremediğimiz bütün varlıkların da hâlikıdır, Rabbidir. O'nda yorgunluk, uyuklama hali de yoktur. Tek emirle istediğini yaratır, istediğini yok eder ortadan silip kaldırır. Bu O'na hiç güç gelmez. Şu dünyanın yaratılışı, belki de milyarlar seneden beri boşlukta olup hiçbir yıldız ve diğer gezegenlere çarpmadan belli bir istikamete doğru gidişi akıllara durgunluk verecek bir olaydır. Ama bu O'na göre çok kolaydır. Bu hususlara şöyle işaret olunuyor.

“O'nun kürsüsü gökleri ve yeri sarıp kaplamıştır. Onları korumak O'na zor değildir.” (Bakara, 255)

Kurân'da diğer ayetlerde yerin çekim kuvvetinden de haber verilmektedir.

Biz canlılar çok aciziz. Ama acziyetimizi bilmiyoruz. Herhangi bir şeyi, mesela bir taş parçasını bir kum tanesini yoktan var edemiyoruz. Ama bu, O'nun için çok kolaydır. Bütün her şeyi “kün” emriyle yaratmıştır. “Kün/ol” dediği her şey emre boyun eğmiş, hemen anında vucûd bulmuştur. Her an ana rahmine düşen canlılara hayat veren O'dur. Şimdi bir an elimizde bir bardak su olduğunu düşünelim. Bardak elde kolumuzu yukarıya kaldıralım. Öylece bekleyelim. Biraz direnelim. Aradan bir müddet geçince yorulduğumuzu ve kolumuzun yana düştüğünü, bardaktaki su-

yun döküldüğünü sağı solu ıslattığını görürsünüz. İşte Cenâb-ı Allah bunca ağırlığıyla bu dünyayı ve diğer varlıklardan ayı, güneşi, yıldızları kudret eliyle boşlukta tutuyor. Biz canlılar, dünya üzerinde bu boşlukta duruyoruz. O, kudret elini dünyamızı korumaktan bir çekse neticesinin ne olacağını siz düşünün. Bu sebepten dolayı bu kudrete inanıyoruz, inanmaya mecburuz ve bizleri koruması için O'na dua ediyoruz. Endişelerimiz, tereddütlerimiz kayboluyor ve kalben rahathıyoruz, içimize tarifi imkânsız bir huzur ve rahatlık doluyor. Artık yolda yürürken müsterihiz. Tedbiri-mizi alıyoruz. Kaza kadere de inanıyoruz.

Zelzeleler olunca, yanardağlar korkunç alevlerini gökyüzüne doğru fıskirtınca, sular memleketleri yok edip ortadan kaldırıncı O'ndan daha çok korkuyoruz, O'na daha çok dua ediyor, O'na yakın olmaya çalışıyoruz. Rahmetini diliyoruz. Göklerde yazılı olan 'Rahmetim gazabımı geçmiştir' buyruğunu görür gibi oluyoruz. 'Dikkat edin! Cenâb-ı Allah'ın veli kullarına hiçbir korku yoktur ve onlar mahzun bile olmaya caklardır.' (Yûnus, 62) müjdesine sığınıyoruz.

Yüce Yaradan'ın gönderdiği Kitâb'ı, bütün insanların muhatap almıştır. Onlara seslenirken de insanların durumlarına göre hitap şekli değişik olmuştur. Bunların içinde 'ey insanlar' diye bütün insanlara sesleniş vardır. Bu sesleniş umumîdir, çok geniştir. İnançları ne olursa olsun hepsini içine almaktadır. Mü'min, münâfik, fâsık, kâfir, putperest, vs. hepsi buna dâhildir.

'Ey iman edenler' şeklinde çağrıda bulunan ayetler vardır. Bu ayetler de mü'min olanlara hususî bir davet, onlara tavsiyeler veya yapılması icap eden hususlar beyan olunur. Bu çağrı özeldir. 'Ey iman edenler' denilmek suretiyle Allah'a ve O'nun Rasûlüne iman eden Mü'minler diğerlerinden ayrılmıştır. Bu iman, amel ve aşk ile Yaradana ve O'nun elçisine bağlı olmak ve onları sevmektir.

"Habibim de ki! Eğer beni seviyorsanıza bana tabi olunuz ki Cenâb-ı Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın." (Âl-i İmrân, 31)

Bu manada iman, teslim olmakla anlatılabilir. İman

ile İslâm ayrı ayrıdır. Mü'min kayıtsız şartsız teslim olmazsa iman kalbe yerleşmemiş demektir. Böyle bir inanç noksan olur. Bu da amele tesir eder. Her iki si de bir diğerinin tamamlayıcısıdır. İmansız İslâm, İslâmsız iman olmaz. Cenâb-ı Allah buyuruyor:

"Araplar 'iman ettik' dediler. De ki; 'Siz henüz iman etmediniz. Velâkin henüz iman kalplerinizin içine girmemiş olduğu halde, İslâm'a girdik deyin' ve eğer Allah'a ve Rasûlüne itaat ederseniz amellerinizden hiçbir şey eksilmez, çünkü Allah gâfûr ve rahîmdir."

(Hucurât, 14)

Bu ayet-i kerime, rivayet olunduğuna göre Benî Esed İbni Huzeyfe kabilesinin ganimet hevesiyle müslümanlığa girmesi üzerine nazil olmuştur. Gerçekte iman sadece dil ile ikrardan ibaret değildir. Kalbin de bunu tasdik ve teslim etmesi şarttır. Cenâb-ı Allah iman edenlere:

"Allah ve Rasûlü, sizi kendinize hayat verecek şeylere davet ettiği zaman onlara itaat edin." (Enfâl, 24) diye kesin olarak emretmektedir. İmam-ı Azam'a ait olan Fıkhı Ekber'de;

'İman; ikrar ve tasdiktir. İslâm, Allah Teâlâ'nın emirlerine teslim ve inkiyaddır' denilmektedir. Görüldüğü gibi ayetteki davet, yani çağırma olayı hem Cenâb-ı Allah, hem de Rasûlüne ait olarak kullanılmıştır. Çünkü kendi heves ve arzusuna göre konuşmayan Allah Rasûlü, bir peygamber olarak emir ve nehiyleri ancak Cenâb-ı Allah'tan almaktadır. Sonra da bir nübüvvet vasfı olan tebliğ ile onu bütün insanlara ulaştırmaktadır. O'nun vazifesi, işte bu tebliğ vazifesidir.

Ayette 'Allah ve O'nun elçisinin hayat verici daveti' denilmektedir. O, kâinatın yaratıcısı olduğuna göre yarattıklarını çok iyi biliyor. Bir aleti yapan nasıl yaptığını iyi biliyorsa, O vâcibu'l-vucûd olan âlemlerin Rabbi de her şeyi çok iyi bilir. Koyduğu kanunlar bizlere faydalı olacağı içindir. Yasaklar sakındığımız zaman nice faydalar getirir. Emirlerini yaptığımız takdirde her iki dünya için yararlar vardır. O, mahlûkatın ihtiyaçlarının neler olduğunu çok iyi bilir.

Gelişimiz O'ndan, dönüşümüz de O'nadır.

Âlemler Nûra Gark Oldu

Hakkı Akkuş

Âlemler nûra gark oldu
Muhammed doğduğu gece
Mü'min, münâfık fark oldu
Muhammed doğduğu gece

Allah'a hamd olsun.
Sonsuz ve sınırsız...

Allah'ın en sevgili kulu Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s) Efendimize ve pâk, temiz Âl ü Ashâbına (r.anhüm) sayısız salât ve selam olsun.

14 Şubat Pazartesi gününü 15 Şubat Salı'ya bağlayan gece MEVLİD kandilidir.

Bu mübarek gece; âlem-i ervâhtan, âlem-i ecsâmı/ dünya âlemini şereflendiren, her iki cihanın yaratılma sebebi olan "Rahmeten li'l-Âlemîn" Hazret-i Fahr-i Âlem (s.a.s) Efendimizin; enbiyâlar, evliyalar, asfiyalar ve şehitler diyarı olan aziz Anadolu'muzda kalben ve fikren anıldığı mübarek bir zaman dilimidir.

Bu gelen ilm-i ledün sultanıdır
Bu gelen tevhid ü irfân kânıdır

O'nu (s.a.s), bizzat Allahü Teâlâ (c.c) övdü ve şânını bizlere bildirdi.

لولاك لولاك لما خلقت الافلاك / Levlâke Levlâk,
lemâ halaktü'l-eflâk

"Sen olmasaydın, Sen olmasaydın (Habibim), âlemleri yaratmazdım..." (Aclunî, Keşfü'l-Hafâ, II, 164)

Bu kudsî hadisi destekleyen ise şu ayettir:

وما ارسمناك الا رحمة للعالمين

"Biz, Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."

(Enbiyâ Sûresi, 107)

Âlemler nûra gark oldu
Muhammed doğduğu gece
Mü'min, münafık fark oldu
Muhammed doğduğu gece

Doğduğunda mübarek ağzında şu kelime vardı:
"Ümmetî, Ümmetî"

Dünya koyu bir zulmet içersinde iken karanlığı dağıtan, gönülleri aydınlatan en büyük manevi Güneş doğdu... Cümle peygamberlerin övüncü, kâinatın gözbebeği, varlığın yaratılış sebebi Efendimiz (s.a.s), âlemi şereflendirdi.

Bir bakalım O'nun (s.a.s) doğduğu gece kâinatta neler yaşıyordu...

O gece Yahudiler semâya bakıp: **"Bu yıldızın doğduğu gece, Ahmed doğmuştur."** dediler. (Taberî Tarihi, II, 125;

İbn-i Sa'd, Tabakât, I, 102)

Kâinatın Efendisini (s.a.s) dünyaya getiren bahtiyar anne Hz. Âmine'nin, O henüz dünyaya gelmeden gördükleri çok mânîdârdır.

Peygamber (s.a.s) Efendimize hamileyken rüyasında: **"Sen, insanların en hayırlısına ve bu ümmetin efendisine hamile oldun. O'nu dünyaya getirdiğin zaman 'Her hasetçinin şerrinden koruması için bir ve tek olana sığınırım!' de, sonra ona Ahmed yahut Muhammed ismini ver."**

Yine kendisinden çıkan bir nurun aydınlığında bütün doğuyu ve batıyı, Şam ve Busra saray ve çarşılarını, hattâ Busra'daki develerin uzanan boyunlarını gördüğünü Abdülmüttalib'e anlatmıştı. (İbn-i Sa'd, Tabakât, I, 102)

Dedi gördüm ol Habîbin ânesi

Bir acep nur kim güneş pervânesi

İndiler gökten melekler sâf ü sâf

Kâbe gibi kıldılar beytim tavaf

Doğdu ol saatte ol sultân-ı din

Nura gark oldu semâvât ü zemîn

Aynı gece Hz. Âmine'nin yanında bulunan Osman b. Âs'ın annesinin gördükleri de şöyle:

"O gece evin içi nurla doldu, yıldızların sanki üzerimize dökülecekmiş gibi sarktıklarını gördük."

Arşın nûru yere indi

Suyun rengi nûra döndü...

Ağaçlar kalem, denizler mürekkep olsa Enbiyâlar Serveri, Veliler Rehberi, Hayru'l-Verâ, Nûru'l-Hüdâ, Şemsî'd-Duhâ olan Sevgili Peygamberimizi (s.a.s) övmeye yetmez. En üstün insan, yaratılmışların en mükemmeli O'dur (s.a.s). Bu günlerin kıymetini bilelim, günahlarımıza tevbe edelim, Allah'a (c.c) lââyık kul, O'na (s.a.s) lââyık ümmet olamadığımız için gözyaşı dökelim. Kur'ân okuyalım ve en önemlisi de O'na bol bol salevât getirelim.

Dünyayı şereflendiren iki Cihan Serveri'nin (s.a.s) üzerini o günün bir âdeti olarak bir çanakla kapattılar. Araplara göre o zaman, gece doğan çoğun üzerine bir çanak koymak ve gündüz olmadan ona bakmamak âdetti. Fakat bir de baktılar ki, Peygamber Efendimizin (s.a.s) üzerine konulan çanak yarılarak ikiye ayrılmış, Efendimiz (s.a.s) gözlerini gökyüzüne dikmiş, başparmağını emiyordu. (İbn-i Sa'd, Tabakât, I, 102)

Evet, bu işaret her türlü küfürün, zulmün, şirkin ve her türlü bâtil inanç ve âdetlerin parçalanıp yok olması, imanın, nurun ve hidâyetin kâinatı aydınlatması için gönderilmiş bir Peygamber olduğunun göstergesi idi.

Evet... Kısra'nın sarayının on dört burcu yıkıldı, Mecusilerin

bin yıldır yanan mukaddes ateşi söndü, Kâbe de bulunan putlar yüzüstü yere düştü, ne kadar kaldırdı larsa da tekrar ve tekrar düştüler.

Efendimiz (s.a.s) doğmadan evvel âlem zifiri karanlıktaydı. Elleriyle yaptıkları putlara tapan müşrikler, kız çocuklarını diri diri toprağa gömüyor, kadına ikinci sınıf muamelesi yapıyorlardı. Haksızlıklar almış yürümüş, ahlak namına pek bir şey kalmamıştı. O (s.a.s) doğdu yer sevindi, gök sevindi. Doğudan batıya kâinat neşeyle, nurla doldu.

Safvan b. Müslim'in rivayetine göre
Peygamberimize (s.a.s)

"Mümin korkak olabilir mi?" diye soruldu.
Peygamberimiz (s.a.s):

"Evet, olabilir" buyurdu.

"Mümin yalancı olabilir mi?" diye soruldu-
ğunda: "Hayır, asla olamaz!", (İhyâ, III, 132, İbn
Abdi'l-Berr'den) buyurdu.

Abdullah b. Cerâd (r.a), Hz. Peygambere
(s.a.s) sordu:

"Yâ Rasûlullah! Mü'min zina eder mi?" Pey-
gamberimiz (s.a.s):

"Bazen müminlerden de zina eden çıkabilir."
buyurdu.

Abdullah, tekrar sordu:

"Mü'min yalan söyler mi?" Peygamberimiz
(s.a.s):

"Hayır, mümin yalan söylemez." buyurdu ve
şu âyet-i kerîmeyi okudu:

"Yalan uyduranlar ancak Allah'ın âyetlerine
inanmayanlardır." (Nahl, 16/105)

(İhyâ, III, 132)

كلهم رسول ملتسم / Küllühüm Rasûlün mültemisün

"Tüm Peygamberler nûrlarını O'ndan (s.a.s) iltimas
ederler, alırlar."

Çünkü her şey O'nun (s.a.s) hürmetine yaratıldı.
Allah'ın (c.c) Habîbi O'dur. Gönüller tabîbi O'dur. O;
adı güzel, kendi güzel Muhammed (s.a.s)'dir.

Açan râh-ı Tevhîdi

Bulan sırr-ı tevhîdi

Hüdâi'nin ümidi

Sensin yâ Rasûlallah

Ağaçlar kalem, denizler mürekkep olsa Enbiyâlar
Serveri, Veliler Rehberi, Hayru'l-Verâ, Nûru'l-Hüdâ,
Şemsî'd-Duhâ olan Sevgili Peygamberimizi (s.a.s)

övmeye yetmez. En üstün insan, yaratılmışların en
mükemmeli O'dur (s.a.s). Bu günlerin kıymetini bi-
lelim, günahlarımıza tevbe edelim, Allah'a (c.c) lâyük
kul, O'na (s.a.s) lâyük ümmet olmadığımız için göz-
yaşı dökelim. Kur'ân okuyalım ve en önemlisi de
O'na bol bol salevât getirelim.

Hadis-i şeriflerde buyrulur ki:

"Şefaatime en layık olan, bana en çok salevât oku-
yandır." [Tirmizi]

"Kıyamette bana en yakın olan, en çok salevât geti-
rendir." [Tirmizi]

"Sabah-akşam on salevât getiren, kıyamette şefa-
atime kavuşur." [Taberani]

"Cuma günleri bana 80 salevât okuyanın 80 yıllık
günahı affolur." [Şir'a]

"Dua perdelidir. Bana salevât getirilince, perdeler
yırılır, dua kabul olur." [Taberani]

Der ki ey Mevlâ yüzüm tuttum sanâ

Ya İlahi ümmetim ver gıl banâ

Ümmetim dedi sana çün Mustafa

Ver salevât sen de ânâ bul safâ

Yâ Rabbi! Bizi Habîbi'ne (s.a.s) lâyük ümmet olanlar-
dan eyle.

Şefaât-ı Rasûlullah'a (s.a.s) nâil eyle.

Efendimizin düşmanlarını kahr u perişan eyle.

Bizleri Kur'ân ve Sünnet'ten zerre miktarı ayırma.

Mevlid Kandiliniz mübarek olsun.

O'na layık ümmet olabilme temennisiyle...

es-Salâtü ve's-selâmü aleyke Ya Rasûlallah

es-Salâtü ve's-selâmü aleyke Ya Habîballah

es-Salâtü ve's-selâmü aleyke Ya Seyyide'l-Evvelîne

ve'l-Âhirin

mevlîd-i şerîf

Prof. Dr. Mustafa Kara

Peygamberimizin hayatını ve faaliyetlerini konu alan eserlere Siyer veya Siyer-i Nebi dendiğini biliyoruz. Birçok âlim, tarihçi ve sanatkâr son Peygamberin (s.a.s) hayatını incelemiş, konu ile ilgili düşünce tespit ve yorumlarını kaleme almıştır. İlk asırlarda nesir-düzyazı olarak başlayan bu faaliyet, zamanla şairlerin de katılmasıyla değişik bir boyut kazanmış ve manzum siyerler ortaya çıkmıştır.

Mevlidler de bir nevi manzum siyerdir. Bu şiirler özellikle Peygamberimizin doğum günü kabul edilen tarihlerde bir bayram coşkusuyla okuna gelmiştir. Konumuz olan Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i de esas itibariyle Peygamberimizin yaratılışından, doğumundan, peygamber oluşundan, miraç başta olmak üzere mucizelerinden, nihayet vefatından bahseden bir eserdir. Çelebi'nin kaleminden çıkan nüsha bize kadar ulaşmadığından Mevlid'in uzunluğu hakkında kesin bir şey söyleyemiyoruz.

Kaynakları

Edebî eserler sadece yazarının değil, içinde doğduğu toplumun da kültür dünyasını yansıtırlar. Bu açıdan Mevlid'in XV. yüzyıl Osmanlı kültür ve sanat dünyasını yansıttığında şüphe yoktur. Sanatkârlar, içinde yaşadıkları toplumun medeniyet ve zihniyetinin yanında bazı eser ve şahıslardan daha çok faydalanırlar. Süleyman Çelebi'yi etkileyen eser ve şahsiyetler arasından ikisini mutlaka zikretmek gerekir: 1. Âşık Paşa (ö.Kırşehir, 733/1333) ve 12.000 be-

ytlik Garibnâme adlı eseri. Tasavvufi bir eser olan Garibnâme 730/1330 yılında tamamlanmıştır.

2. Erzurumlu Mustafa Darir'in (XIV. Yüzyıl) Terceme-i Siretün-Nebi adlı 790/1388 yılında tamamladığı manzum-mensur eseri.

Özellikleri

Altı asırlık geçmişi olan bir eserin şüphesiz bir çok özellik ve üstünlüğünden bahsetmek mümkündür. Biz bunlardan üç tanesinin üzerinde kısaca durmak istiyoruz:

1. Sanat açısından sehl-i mümteni' oluşu
2. Yaygınlığı ve geniş halk kitlelerince benimsenmesi
3. İlahî aşkı ele alış tarzı

Sehl-i Mümteni Oluşu

Sehl, kolay, mümteni ise zor ve imkansız demektir. Sehl-i mümteni de ilk bakışta herkesin yazabileceği bir şiir intibahını veren, gerçekte ise yazımı kolay olmayan şiirler için kullanılır. Edebiyat tarihçileri Mevlid'in baştan sona sehl-i mümteni olduğunda müttefiktirler. Ziya Paşa şöyle diyor:

Mevlid eserin yazan Süleyman

Oldur şuaray-ı Rum'a üstad

Aşk u suhan anda müctemidir

Baştan başa sehl-i mümtenidir.

Sehl-i mümteni tarzında şiir yazabilen şairlerimizden biri de Mehmet Akif Ersoy'dur. O'nun Süleyman Çelebi ile ilgili mısrası ise şöyledir:

Yetişilmez ki Süleyman Dede yükseklerde.

Mevlid diye meşhur olan **Vesiletü'n-Necat** adlı bu eser Türkçe mevlidlerin ilki olduğu ve ondan sonra değişik şair ve sanatkârlarca 200 kadar ayrı mevlid yazıldığı halde aşılammamış, hiçbiri **Vesiletü'n-Necat** kadar sevilmemiştir.

Yaygınlığı

Mevlid'in mühim bir özelliği de yaygınlığıdır. Aslında müslüman toplumlarda Mevlid yazma geleneği yaygındır. Herkes kendi diliyle yazılan mevlidi, makamlı veya makamsız okur, dinler. Fakat bizim Mevlid'in bu noktada çok değişik bir özelliği ortaya çıkmaktadır:

Vesiletü'n-Necat Türkçe olduğu halde Türkçe bilmeyen muhitlerde de okunup sevilmiş terceme ve şerhedilmiştir. Mevlid, Arapça, Farsça, Almanca, İngilizce, Rumca başta olmak üzere Çerkesce, Kürtçe, Tatarca, Arnavutça, Boşnakça ve Sevahil diline tercüme edilmiştir.

Bu konuda sözü fazla uzatmadan Prof. M.Tayyib OKİÇ'in bir hatırasını aktarmakla yetineceğim:

Rahmetli validem Türkçe bilmediği halde Süleyman Çelebi Mevlidi'ni gerek kadın mevlid cemiyetlerinde dinlemek gerek harekeli taşbasması mevlitleri okumak suretiyle zamanla ezbere öğrenmiştir. Bir vesileyle Ankara'ya geldiğinde komşularla sohbet ederken söz mevlidden açıldı. Kendisi hemen oracıkta Süleyman Çelebi Mevlid'inden bir bahri gayet kolaylıkla okuyuvermiştir. (M. Tayyib OKİÇ, Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidinin Tercemeleri, AÜİFD, I, 18 (Erzurum, 1976))

İlahî Aşk

Mevlid'de pek çok tasavvufi ıstılah kullanılmıştır. Bunların başlıcaları şunlardır: Hayret, müştak, erbab-ı dil, eshab-ı dil, irfan, dert, çeşm-i evliya, raks, tefekkür, kurbiyet, vuslat, zikir, şükür, gözyaşı, firkat, dergâh, sohbet, sakî, marifet, didar, gönül, hasret, keramet, sıdk, ilm-i ledün... Biz burada sadece aşk konusunu ele almak istiyoruz.

Türk tasavvuf edebiyatı açısından Mevlid'e yakla-

şıldığında göze çarpan en mühim özellik aşktır. Bu eser Allah ve Rasûlullah aşkı üzerinde bina edilmiştir denilebilir.

Aşk kelimesi ilk dönem sûfilerince pek kullanılmamıştır. Bu kelimenin yerine daha çok mahabbet terimini kullanmışlardır. Zamanla, Kur'an-ı Kerim'de de ifade edilen "...Allah'ın kullarını, kulların da Allah'ı sevmesi" (bk. Maide, 5/54) yanında kulun Allah'a Allah'ın da kula âşık olması ifadeleri kullanılmaya başlanmıştır. Bunun en güzel örneklerini Mevlid'de buluyoruz. Süleyman Çelebi, Allah'ın, Peygamberimize, "habibim: sevgilim" diye seslendiğini ve ona âşık olduğunu bir mısradan ifade edebilecek kadar büyük bir sanatkârdır:

Gel habibim sana âşık olmuşam

Cümle halkı sana bende kılmışam

Vesiletü'n-Necat'a göre kişiyi Allah'a, maşuk ve mahbuba ulaştıran kuvvetin adı aşktır:

Kimde kim aşkın nişanı vardurur

Akıbet maşuka anı irgürü

Mevlid'in yazarı son Peygambere âşık olmayanları "**şaki**" olarak nitelemektedir:

Bunda malum olur anun âşığı

Ana âşık olmayanlar ha şaki

Yaradanından, ümmeti için cennet isteyen Peygamberimizin Allah Tealadan aldığı cevap Süleyman Çelebi'nin dilinde şu şekli alacaktır:

Ya habibim nedir ol kim diledin

Bir avuç toprağa minnet m'eyledin

Ben sana âşık olunca ey şerif

Senin olmaz mı du âlem ey latif

Şüphesiz Allah'ı sevebilmenin yolu Rasûlullah'ı sevmekten geçiyordu. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in ifadesine göre Allah'ı sevmek ve O'nun tarafından sevilmenin tek yolu son Peygamber'e uymak ve tabi olmaktır. Tasavvufi hayatta da fena fi'r-Rasûlün neticesinde fena fillah vardır. Tasavvufi edebiyatta Hz. Peygamber Allah'ın aynası "Allah'ın aynası" gibi düşünülür. O aynaya bakan Yüce yaratıcıyı görür, O'nun cemalini müşahede eder

Zatıma mir'at edindim zatını

Bile yazdım adım ile adını

Gerçek mümin olabilmek, imanın tadını tadabilmek için aşk ateşine yanmak gerekir:

Gel beru ey aşk oduna yanıcı

Kendüyi maşuka âşık sanıcı

Dinle gel miracın ol Şah'ın iyan

Âşık isen aşk oduna durma yan

Aşkta elde edebilmek, o makarna yükselebilmek için candan, baştan geçmek gerekir. Bu yolda canını ortaya koyamayan, canana ulaşamaz. Bu can karşılığında elde edilen ilahî aşk ise dünyalara bedeldir:

Rah-ı aşkta kim sakınur canını

Ol kaçan görse gerek cananını

Rah-ı aşkı satma gafil serseri

Belki kemter nesnedir virmek seri

Süleyman Çelebi'ye göre aşk ile bir defa Allah demek bütün kusur ve günahları, sonbaharda yaprakların dökülüşü gibi siler süpürür:

Bir kez Allah dise aşk ile lisan

Dökülür cümle günah misli hazan

Öyleyse,

Aşk ile gel imdi Allah diyelim

Dert ile gözyaş ile aah idelim

Hazreti Peygamber niçin habibdir, habibullahtı, Allah'ın sevgilisidir? Bu soruya şairimizin verdiği cevap şöyledir:

Her kemalat ile kâmil şah idi

Anun için ol habibullah idi

Dünyalar ve felekler O'nun aşkına dönüp durmakta, bütün insanlar ve melekler O'na iştihak duymakta O'nu görmeyi arzulamaktadırlar:

Bu gelen aşkına devreyler felek

Yüzüne muştaktur ins u melek

Çünkü O âşıklara ilahî ve lahutî şarabı sunan sakidir:

Merhaba ey can-ı Bakî merhaba

Merhaba uşşaka sakî merhaba

Bu aşk şarabını içenler kıyam, ruku' ve secde ile vecde gelmişler mest u hayran olmuşlardır:

Kimi kıyam içre kimi kılmış ruku'

Kimi hakka secde etmiş ba-huşu'

Kimisini aşk-ı Hakk almış durur

Valih u hayran u mest kalmış durur

Hazreti Peygamber'e olan sevgi ve övgümüzü salat u selam ile de ifade ederiz. Kur'an-ı Kerim'in ifadesine göre O'na sevgi ve övgüsünü ifade eden sadece insanlar değil, sadece melekler değil Allah da O'nu övmekte ve salât u selam getirmektedir, (bk. Ahzab, 33/56) şairimiz bu gerçeği Mevlid'in bir çok yerinde dile getirmiştir.

Âşık isen sen eğer ey nig-nam

Aşk ile di es-salât u ve's-selam

Ümmet isen hizmeti eyle tamam

Aşk ile di es-salât u ve's-selam

Aşk ile Allah demek günahları yok ettiği gibi, aşk ile salât u selam okumak ta kişiyi cehennem ateşinden kurtaracaktır:

Ger dilersiz bulasız oddan necat

Aşk ile derd ile idin es-salât

Süleyman Dede,

Ya İlahî saklagıl imanımız

Verelim iman ile ta canımız

duasından önce, Allah âşıklarının, Allah aşkı ile gözyaşı dökülenlerin yüzü suyu hürmetine diyerek yalvarmaktadır:

Gözi yaşı hakkıçun âşıkların

Bağrı başı hakkıçun sadıkların

Aşk odundan çiğeri püryan için

Derd ile kan ağlayan giryar için.

Biz de sözlerimizi O'nun yakarışıyla bağlayalım:

Biz günahkâr mücrim kulları

Yarlığayub kıl günahlardan beri

Afv idup isyanumuz kıl rahmeti

O1 habibun yüzi suyu hürmeti

Sana layık kullar ile hemdem et

Ehl-i derdin sohbetine mahrem et

Ve son sözümüz:

Ya Habiballah! Bize imdad kıl

Son nefes didarın ile şad kıl

Vefakârların Önderi:

Fahr-i Kâinât Efendimiz

Prof. Dr. Hüseyin Algül

Sevgili Peygamberimiz, her konuda olduğu gibi vefakârlıkta da önderdi. Ahdinde dururdu, vadinde sadıktı, sözünden caymazdı, kendisine ve ashâbına yardımı dokunanları asla unutmaz, dostlarını sık sık arar, hâl ve hatırlarını sorardı. İnsanlara sevgisi sürekli, hizmeti samimi ve daimi idi. Müslümanlara da sevgi ve dostlukta samimi olmalarını hatırlatır, çıkar ve menfaatler önünde değişmemelerini, insanlarla ilişkilerinde sevgi ve saygıyı hâkim kılmalarını tavsiye ederdi.

Hakkikat Bağının Serv-i Bülendi Efendimiz Hazretleri, en başta Yüce Allah'a karşı vefakârdı. Cenâb-ı Hak'ın lütuf ve bağışlarına gereği gibi şükreder, ilâhî ihsan ve nimetlere karşı hamd ve şükrü, kul olmanın bir gereği sayardı. Şükreden bir kul olmak, onun en büyük gayesi idi.

İslâm'ın tebliği esnasında karşılaştığı tüm sıkıntı ve engelleri yılmaz iradesiyle göğüslemesi, her durum ve ortamda İslâm'ı yayma çabasını titizlikle sürdürmesi, onun vefa anlayışının tebliğe ve hizmete bir yansımasıdır. Çünkü Yüce Allah, ona, insanlığı kurtarma ve islah görevini vermiş, o da bu şerefli göre-

vin sorumluluğunu en yüksek derecede yerine getirmiş, bunun için derin bir vazife aşkıyla çalışmıştır. Habîb-i Hudâ ve Şefî-i Rûz-i Cezâ Efendimiz, verdiği sözde dururdu. İslâm'ın yayılmasına hizmet edenleri, İslâm'ı üstün bir kişilikle en güzel bir şekilde temsil edenleri, kendisine, yakın çevresine ve ashâbına yardımı dokunanları asla unutmaz, din kardeşlerini ve aile dostlarını zaman zaman arayıp sorardı. Gördüğü her iyiliğe teşekkür etmek, daha fazlasıyla karşılık vermek, sürekli iyilik düşünmek ve iyi (sâlih) davranışlar geliştirmek onun önemli özellikleri arasındaydı.

Nebîyy-i Muhterem Efendimiz, zor anlarında kendisine destek verenleri hiç unutmamış ve kalbinde onlara hususi bir yer ayırmıştır. En zor zamanda ona en yakın desteğini esirgemeyen Hz. Hatice'yi "Kendi zamanındaki İslâm kadınlarının en hayırlısı" olarak nitelendirmiş ve ona "cennette bir ev verileceği"ni müjdelemiştir.

Kendi grubu içinde ilk Müslüman olan ve tereddüt etmeden İslâm'a girmesiyle tanınan, -miraç dâhil- Rasûl-i Ekrem Efendimizin naklettiği her ha-

beri hiç şüphe etmeksizin tasdik eden Hazreti Ebû Bekir, Efendimiz tarafından "Siddîk ve Atîk" unvanlarıyla taltif edilmiş, "İslâm kardeşliğiyle bütün Müslümanlar kardeş kılınmamış olsaydı, insanlar arasında onu birinci dost (halîl) edinebileceğini" ifade buyurmuş, vefatından önce camiye açılan evinin kapısının açık kalmasına izin vermiş ve sağlığında imamete getirmiştir.

Keza ebeveynine kavuştuğu halde, kendisinin yanında kalmayı tercih eden Hazreti Zeyd'e ve onun oğlu Hazreti Üsâme'ye hususi bir sevgi beslemiş, her ikisini de kumandanlık mevkiine getirmiştir.

Hazreti Ömer, Hazreti Ali, Hazreti Osman, Hazreti Sa'd b. Ebî Vakkas, Hazreti Zübeyr, Hazreti Talha, Hazreti Abdurrahman b. Avf, Hazreti Ömer, Hazreti Ebû Ubeyde b. el-Cerrah ve Hazreti Zeyd b. Amr gibi zatları İslâm'ın ilk yıllarındaki hizmetlerinden, zor zamandaki desteklerinden dolayı daima övmüş ve cennetle müjdelemiştir.

Hatta Müslüman olmadığı halde kendisini her türlü güçlüğe karşı himaye eden, düşmanların hücumuna karşı siper olan amcası Ebû Tâlib'i de İslâm'a kazanmayı çok arzu etmiş ve bu vesileyle âhirette ona şefaati gönlünden geçirmiştir. Takdir-i ilâhî gereğince İslâmiyet amcasına nasip olmamışsa da gönlünden bunu geçirmiş olması bile onun ne kadar ince bir vefa hissine sahip olduğunu göstermektedir.

Rasûl-i Ekrem Efendimizin peygamberliği, Hazreti İbrahim'in, "Rabbimiz! İçlerinden onlara senin ayetlerini okuyan, Kitab'ı ve hikmeti öğreten, onları her kötülükten arıtan bir peygamber gönder!" (Bakara, 2/129) âyetinde belirtilen mübarek ve samimi duasının bir bereketi eserdir. Hazreti İbrahim duayı oğlu İsmail aleyhisselâm ile Kâ'be'yi bina ettikten sonra yapmıştır. Nitekim Server-i Enbiyâ Efendimiz de "Ben büyük babam İbrahim'in duasına, kardeşim İsa'nın müjdesine ve annem Âmine'nin rüyasına mazhar olmuşumdur." buyurmak suretiyle hem Hazreti İbrahim'i, hem Hazreti İsâ'yı, hem de annesini minnetle anmıştır. Bu, ondaki derin vefa duygusunun bir eseridir. Bilhassa Hazreti. İbrahim'in duasına karşı Rasûl-i Ekrem aleyhisselâm, ömür boyu minnettar kaldığı gibi, kıyamete kadar da bu minnet duygusunu ümetinin zihnine naksetmiştir. "Salli-Bârik" dualarında "Âl-i Muhammed"ın ardından hemen "Âl-i İbra-

him" zikredilmiştir ki, bu dualar, Hazreti İbrahim tarafından yapılan duanın Cenâb-ı Hakk katında kabulüne karşı bir şükranesi ve Hazreti İbrahim'i minnetle - rahmetle anmasıdır.

Bu, çok zarif ve çok hassas bir vefa duygusunun eseridir.

Rasûl-i Ekrem Efendimizin vefakârâne davranışlarının hangi yüksek derecelere eriştiğini gözlemleyebilmek için isterseniz bazı tarihî olaylara birlikte göz atalım ve üzerinde ibretle düşünelim:

Peygamber Efendimiz, gençlik safhasında İslâm'dan önceki dönemde ticarî bir seyahat esnasında Abdullah b. Ebi'l-Hamsa ile bir alışveriş yapmıştı. Abdullah b. Ebi'l-Hamsa bu alışverişte Fahr-i Kâinat Efendimize borçlu kalmış ve biraz beklerse borcunu ödeyerek alışverişini tamamlayabileceğini hatırlatmıştı. Sevgili Peygamberimiz, şahsın bu isteğini geri çevirmedi. Ama şahıs verdiği sözü unutmuştu. Hatırladığında ise aradan üç gün geçmiş bulunuyordu. Hatırlar hatırlamaz alışverişin yapıldığı yere

"Ebû Hureyre (radıyallahu anh) anlatıyor:

"Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselam) buyurdu ki:

Bir adam yolda yürürken yol üzerinde bir diken dalına rastladı. Onu alıp dışarı attı. Cenâb-ı Hakk (c.c) bu davranışından memnun kalarak ona mağfiret etti."

(Buhârî, Mezâlim/28, Cemaat/32; Müslim, Birr/128, İmâret/163; Muvatta, Salâtu'l-Cemaat/6; Tirmizî, Birr/38; Ebû Davud, Edeb/172)

gittiğinde Efendimiz Hazretlerini orada buldu. Zira o, verdiği sözde durmuştu, söz verdiği yerdeydi. Üstelik o, sadece alacağını tahsil için orada değildi. Aynı zamanda, alışveriş yaptığı şahsın başına üzücü bir şey gelmiş olabileceğinden endişe etmişti.

Rasûl-i Ekrem Efendimizle ticaret yolculuğuna çıkan, alışveriş yapan herkesin ittifakla nakline göre o, güvenilir, sözünde durur bir tâcir idi.

Ticarette doğruluk, insan ilişkilerinde vefakârlığın toplum hayatına bir yansıması idi.

Gerçekten de Peygamber Efendimiz, ticaret ortaklarına, alışveriş yaptığı kişilere ve ticaret yolculuğundaki arkadaşlarına son derece nazik davranır, onlara vefakârlığın en güzel örneklerini gösterirdi. Ne kimsenin hakkını yerd, ne de kimseye hakkını yedirirdi; gerektiğinde yardıma koşar, söz verdiğinde sözünde durur, ticaret ortaklarına her zaman dürüst davranırdı. Zayıfları korur, yoksulları himaye eder, genç yaşına rağmen haksızlığa karşı direnirdi. Dürüstlük, nezaket, yardımseverlik, adalet, mertlik, vefakârlık ve güvenilirlik onun en belirgin özellikleri arasındaydı.

Bir kere, Habeşistan hükümdarının elçileri Peygamber Efendimizin huzuruna gelmişlerdi. Efendimiz Hazretleri bunlarla yakından ilgilendi. Ashabtan bazıları, *"Ey Allah'ın Rasûlü! Biz hizmete yetişiriz, siz istirahet buyurunuz!"* dedilerse de Peygamber Efendimizin bunlara şu cevabı verdiği duyuldu:

"Bunlar, Habeşistan'a göç etmiş olan ashabıma yer göstermiş, ikram etmişlerdi. Şimdi bunlara karşılık ben de hizmet etmek isterim."

Rasûl-i Müctebâ Efendimiz, müttefiklerine karşı vefalı idi.

Hudeybiye Barışı esnasında Müslümanların yanında antlaşmaya katılan Huzâe kabilesi, Kureyş'in yanında antlaşmaya giren Beni Bekir kabilesinin saldırısına uğramıştı. Kureyşliler de el altından bu saldırılara destek veriyorlar, böylece kendileri müşrik bile olsalar Müslümanların safında yer almalarını hazmedemiyorlar ve onlara bir çeşit ceza uyguluyorlardı. Huzâeliler, durumu Efendimiz Hazretlerine ilettilerinde o, derhal Kureyşlilere ultiमत gönderdi, uyarılara kulak asılmadığı anlaşılınca da peşinden ordu hazırladı. Bu olay, Mekke Fethi Seferi'nin sebebi olarak tarihe geçti. Böylece, Sevgili Peygamberimiz, kendi saflarında antlaşmaya giren bir müttefikinin hakkını -müşrik dahi olsa- hakşinaslık ve vefakârlık adına savunmuş ve düşmanları karşısında müttefikini yalnız bırakmamış oluyordu.

Mefhar-i Mevcûdât Efendimiz, kendisini tanımak üzere taşradan gelen kabile temsilcilerini misafirhanelerde ağırlar, onlara yakınlık gösterir, öğretmenler tayin eder, maddî ihtiyaçlarını gidermekle ilgili görevliler seçer, kabilelerine döneceklerinde de azıklar hazırlatır, yeni elbiseler hediye eder, bahşişler verir, İslâm dinine ilgi duyarak Medine'ye ken-

disini ziyarete gelen bu insanları unutamayacakları bir vefa duygusu ile uğurlardı.

Mut'im b. Adiy, Kureyş'li inkârcıların ileri gelenlerinden. Vaktiyle Peygamber Efendimiz Taif yolculuğundan şehre dönerken düşmanları onu şehre almak istememişlerdi; Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz, sıra ile Mekke'nin ileri gelenlerinden bir kısmının himayesini istedi, fakat hepsi reddettiler. Ancak, Mut'im kabul etti, oğullarını silâhlandırarak Peygamber aleyhisselâmı şehre aldı. Aradan yıllar geçti. Mut'im, Bedir Savaşı'nda Kureyşli inkârcılarla birlikte Müslümanlara karşı savaştı ve öldürüldü. Ashâb-ı Kirâm'ın şairlerinden Hassan b. Sâbit Hazretleri, bu zâtın ölümünün ardından anlamlı bir mersiye yazmış; vaktiyle Peygamber Efendimizi himaye ettiğinden söz ederek şiirinde onu iyilikle anmıştı. Sevgili Peygamberimiz, kendi adına gösterilen bu vefakârlıktan hoşnuttu. Nitekim Bedir esirlerine ne yapılacağı tartışılırken söylemiş olduğu şu söz vefakârlıkta Efendimiz Hazretlerinin hangi yüksek derecelere ulaştığını göstermesi bakımından anlamlıdır:

"Şayet Mut'im b. Adiy sağ olup da benden esirleri isteseydi, fidye (kurtuluş akçesi) istemeden (onun hatırına) hepsini serbest bırakırdım."

Rasûl-i Müctebâ ve'l-Mürtezâ Efendimiz, insanları hep sevdi; onlara, doğruluğu, güzelliği, yüksek insanlık mertebesini kazandırmak için var gücüyle samimi ve sürekli çalıştı. Kendisine destek verenleri, İslâm'a hizmet edenleri bağrına bastı. Onlara hayır dua etti.

Herhalde yaşadığımız dünyada bize düşen de Efendimiz Hazretleri gibi vefakâr davranmak, her hususta onun derin vefa anlayışını bir feyz kaynağı olarak gönlümüze nakşetmek ve günümüz şartlarında davranış boyutu kazandırarak, görevlerimize, görev yerlerindeki insan ilişkilerine ve yürüttüğümüz hizmetlere yansıtma olmalıdır.

Böyle yapabildiğimiz takdirde yaşadığımız muhitlerde, görev ve hizmetleri paylaştığımız insanlar arasında vefakârlık erdemine dayalı özgün bir anlayışın gelişeceğinde hiç kuşku yoktur.

Olgun Mümin

Prof. Dr. Süleyman Uludağ

Mürîd, tâlib, dervîş ve sâlik terimleri birbirine yakın anlamlar ifâde etmekle beraber aralarında da-
ima dikkate alınması gereken bir takım nüanslara
sahiptir.

Tasavvuf yoluna girme arzusunda olana '**tâlib**', bu
yola girene '**sâlik, ehl-i sülûk, mürîd, ehl-i irâde
ve dervîş (fakîr)**' gibi isimler verilir.

Tasavvuf yoluna girmemekle beraber sûfliğe ilgi
ve sevgi duyana **muhib/semptizan** denir. Bu yola
kimi yeni girmiştir, henüz işin başındadır. Bunlara
'**mübtedî**' ve '**ehl-i bidâyet**' denir.

Kimisi de yola girmiş, epey mesafe almıştır. Bunla-
ra da '**mutavassıt**' denir. **Müntehî, nihâyet ehli,
vâsıl, ehl-i vuslât** ise yolun sonuna varmış, Hakk'a
ermiştir (vâsıl ilallâh, eren, ermiş, Hakk eren). Aslın-
da tarîk veya tarîkat denilen tasavvuf yoluna girilip
yapılan yolculuk (sefer), yürüyüş (seyr), sonsuza ya-
pılan yolculuk ve yürüyüş olduğundan süreklidir,
nihâyeti de yoktur.

Burada geçen bidâyet, nihâyet ve vuslât tâbirleri
izâfî istilahlardır, maksadı anlamayı kolaylaştırmak
için kullanılmaktadır. Hakk'a giden yola girmeye ve

bu yolu tutmaya **sülûk**, bu yola girene ve bu yolu
tutana da **sâlik** ve **ehl-i sülûk** denir. Sâlik, sefer
hâlindeki yolcudur. Hakk'a vâsıl olmak için tutulan
yolun bir takım durakları (makâmları, mevkıfları) ve
konaklama yerleri (menzilleri) vardır. Bu makâm ve
menzillerin sayısı da çoktur.

Makâm ve menzillerden her birinin kendine özgü
belli bazı özellikleri, nitelikleri, hükümleri ve bunla-
rın belli bazı neticeleri (semereleri) vardır.

Belli bir makâm ve menzilin hakkını tam olarak ver-
meden, gerekenlerini noksansız gerçekleştirmen-
den, bir sonraki makâm ve menzile geçilmez, yol-
culuğa devam edilemez. Bir makâm ve menzildeki
hata ve noksanlık, o makâm ve menzilde düzel-
tilmeden yola devam edilecek olursa, bu hata ve
noksanlık yolculuk süresinde sonuna kadar devam
eder ve vuslat asla gerçekleşmez.

Bu tür hata ve noksanlık **bazen yolda kalmaya,
bazen de yoldan çıkmaya** sebep de olabilir.

**Bahsedilen sebeplerden dolayı tâlib; bu yola, daha
evvel bu yolda yürümüş, yolun zorluklarını, tehli-
keli noktalarını, yoldaki haydutları, yol kesenle-**

Derviş

Derviş, bir tarikata ve şeyhe bağlı olan mürid, süfiyâne bir hayat yaşayan kişi. . .

Farsça bir kelime olmakla birlikte bütün Müslüman milletlerin dillerine girmiş olan derviş, esas itibariyle “muhtaç, fakir” anlamlarına gelir. Tevazusuna binaen “kapı eşiği” ya da “dürviş” şeklinde ki telaffuzla “inci gibi” manasına da gelir.

Tasavvufî mana itibarı ile Allah fakiri, Allah’a muhtaç olduğunu hisseden, Allah’ı talep eden, Ehl-i Suffa (Hz. Peygamber’in en yakın arkadaşları) anlamında derviş sıfat olarak kullanılmıştır.

“Dervişân” da derviş kelimesinin çoğuludur. Evliyayı Allah’a vesile kabul edip, İslâm’ın esaslarını yerine getirmek için söz veren sadakat ve samimiyeti esas kabul edip Allah’a bağlanan, bağlı olduğu mürşidinin tasavvufî öğretisi üzere yaşamaya çalışsan, Allah adamı, ehl-i hal olarak da anılır.

Allah’a giden yol olarak kabul edilen tarikatlar dervişlerin üniversitesi olmuştur. Derviş, mürşidinin tasarrufları altında adedini mürşidinin belirlediği Allah’ın zikri ile meşgul olup nefsindeki kötülüklerden arınıp insan olabilme, Allah’a kulluk yapabilme gayretiyle yaşar.

ri ve yol azdıranları (şeytân ve nefis gibi) ve bunların hile ve oyunlarını bilen tecrübeli bir REHBERİN (delil-kılavuz) eşliğinde ve gözetiminde çıkar.

Sülûk esnasında kat ettiği mesafeye, ulaştığı makâm ve menzillere, karşılaştığı zorluklara ve engellere, edindiği deneyimlere göre ‘sülûk ehli’ denilen müridlerin pek çok çeşitleri mevcuttur. Kimi bu yolda kalakalır, kimi duraklar, kimi yolda dökülür, kimi yorgun düşer, kimi yoldan döner, kimi yolu değiştirir, kimi yolu şaşırır, kimi yoldan azar, kimi yolunu kaybeder, kimi yoldan çıkar.

Bütün bunlar yol yordam bilmeyen ve rehbersiz yola çıkanların karşılaştıkları tehlikeli durumlardır.

Bu sebeple yola girmek isteyenlerin, yola girmeden önce bu konuları etraflı şekilde ve derinlemesine düşündükten ve kendilerini buna hazırladıktan sonra karar vermeleri gerekir, çünkü bu yolculuk cidden zor ve meşakkatli bir yolculuktur.

Ferîdüddîn Attâr (ö.627/1229) bu yolun zorluklarını **Mantıku’t-Tayr** isimli eserinde anlatır.

Tasavvuf, bir ilim yolu olmaktan çok bir irfân ve marifet yoludur, bir yaşam tarzıdır.

Gaye ise iyi bir kul, kemâl sahibi fazîletli bir insan olmaktır. Bu sebeple, bu yola girmek için âlim olmak şart değildir. Abdest alıp namaz kılmaya, zarûrât-ı diniyyeyi bilmeye yetecek kadar din bilgisine sahip olmak, bu yola girmek için kâfidir. Yeter ki tasavvuf yoluna girmek için uygun bir mizaç, bir meşrep ve yetenek, ayrıca kemâl sahibi fazîletli ve ârif bir **MÜRŞİD** bulunsun.

Ancak İslâm ilimleri ve dünyanın içinde bulunduğu şartlar ve bir parçası oldukları toplumun hâlleri hakkında genel mâhiyette ve yeterli bilgilere sahip olmayanlar iyi bir sûfi ve mürid olsalar bile mürşid ve rehber olamazlar. Bu sebeple onlara uyulmaz ve ilim konularında örnek de alınmazlar.

“Şeriatın gereklerini yerine getir, bu sana yeter. Tarikata gerek yok!” ifâdesi de izaha muhtaçtır. Esas itibariyle bu söz doğrudur, hiçbir kimse tarikata girmek ve bir şeyhe bağlanmak zorunda değildir. Takvâyı esas alarak şer’î ve zâhirî hükümlere ihlâsla uyması manevî kurtuluş için kula kâfidir.

Ama daha fazlasına talip olanın önüne engel çıkarmamak gerekir. Gönüllü olarak bu yolu tatmak isteyenlere bu yol daima açıktır.

Yûnus’un dediği gibi,

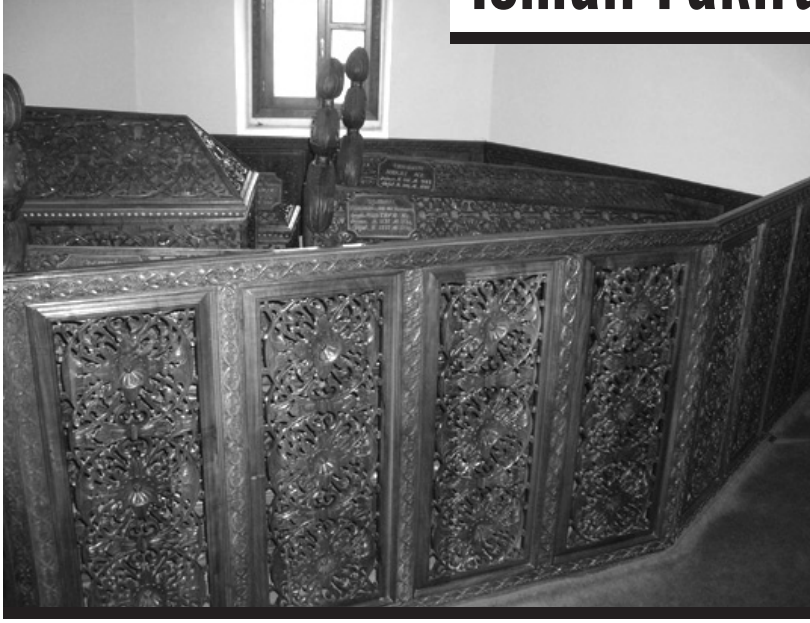
Şeriat, tarikat yoldur varana

Hakikat, marifet andan içeru

Çıtayı yüksek tutmak isteyenlere, kendilerini daha fazla geliştirmek ve yetkinleştirmek isteyenlere bunu yapmayın, denemez.

Erzurumlu İbrahim Hakkı ve

İsmail Fakirullah (k.s) Türbesi

Türbeyi Orijinal Kılan Özellik

İbrahim Hakkı Hazretlerinin pozitif ilimlerde ulaştığı noktayı en iyi gösteren eserlerden birisi **“Kal’atü’l-Üstâd”** olarak anılan türbedir. Türbedeki **“Işık Hadise-si”** bütün dünyada bilinir.

İbrahim Hakkı Hazretleri, hocası için yaptırdığı ve onun ayakucuna defnedilmeyi vasiyet ettiği türbenin yanı sıra 8 köşeli ve 10 m. yüksekliğinde bir kule yapar. Bu türbenin tam doğusuna, harçsız taşlarla bir duvar inşa eder.

İsmail Fakirullah Hazretleri, Hicri 1067’de Receb ayı Regaib kandiline rastlayan cuma gecesi dünyaya gelmiştir. Babası Hoca Kasım Efendi’dir. İsmail Fakirullah Hazretleri çocuk yaşlarında ilim tahsiline başlamış ve hoca oluncaya kadar ilim tahsiline aralıksız devam etmiştir. 24 yaşındayken babasını kaybeden Hazret, bu yaşta evlenerek oturduğu camide müderrislik ve imamlik yapmaya başlamıştır. 40 yaşına geldiğinde kemale ermiştir.

İsmail Fakirullah Hazretleri, bir taraftan “Üveysiye” tarikatının esasları doğrultusunda her kesimden insanı irşad ederken diğer taraftan beşeri ve müspet ilimlerde dünyaca ünlü meşhur ilim adamları yetiştirmiştir. Erzurumlu İbrahim Hakkı (k.s) bunlardan birisidir. Hayatını hak yolda insanları irşad etmekle geçiren bu büyük veli 1734 senesinde ruhunu Mevlâ’sına teslim etmiştir. Kabri Siirt, Tillo ilçesi kabristanlığında kendi ismiyle anılan türbededir.

Din ve astronomi bilgini olan mutasavvıf Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretlerinin, mürşidi İsmail Fakirullah (k.s) için yaptırdığı bu türbe her sene binlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir.

Türbe, bir büyük ve iki küçük kubbenin örttüğü iki oda ve bir hol ile bir kuleden ibarettir. Türbeyi emsallerinden farklı kılan, eşsiz bir özelliği vardır.

Tillo’nun 3-4 km. doğusundaki bir tepe üzerine yapılmış olan duvardaki 40x50 cm. boyundaki pencereden (ortalama 2 tuğlanın sığacağı bir boşluk), her yıl (gece ve gündüzün eşit olduğu) 21 Mart günü yeni doğan güneşin ilk ışıkları, (türbe önündeki kulenin gölgesinde iken) pencere boşluğundan geçip türbe kulesinin penceresine vurarak kırılmak suretiyle İsmail Fakirullah Hazretleri’ne ait sandukanın baş tarafını birkaç saniye aydınlatır.

Bununla ilgili;

“Yeni yılda doğan ilk güneş, hocamın başucunu aydınlatmazsa, ben o güneşi neyleyim” sözü İbrahim Hakkı’nın hocasına olan saygısını göstermektedir.

Ne yazık ki bu ışık düzeni türbenin restorasyonu sırasında bozulmuştur. Yerli ve yabancı pek çok bilim adamı bütün uğraşlarına rağmen bu ışık düzenini eski orijinal haline getirememişlerdir. Türbe son olarak 1963 yılında Vakıflar genel müdürlüğü tarafından onarılmıştır.

Zikir ve Sohbet Meclisleri

Zülcenâheyn

Tasavvufta zikir ve sohbet meclisleri müridin yetişmesine, maneviyatta yükselmesine vesile olan en önemli meclislerdendir. Mürid, mutlaka bu meclislere iki eli kanda dahi olsa iştirak etmelidir.

Tembel, maneviyatta terakkî ettiğini sananlar da bu cennet bahçelerine uğramak yerine uğramamak için sebepsiz bahaneler uydurarak sağda solda fütursuzca vakitlerini israf edip geçirirler. Sebep, ihvanından filanı orada görmek istememesi veya başka sebeplerle o güzelim meclisleri terk ederler. Hâlbuki bilmezler ki o meclis; zikir, sohbet ve tecellileriyle bir daha geri gelici değildir. Bunda nefis ağır basıp şeytan o işi kendisine yaldızlayıp sununca da bir bakarsın tek tük, bir bakarsın ayda bir, bir bakarsın senede bir derken artık o meclise uğramaz olur. Gitgide de soğuyarak mahvolup gider.

Bir mürid, mürşidi ile fiziki olarak da fırsat bulunca bir arada olmak zorundadır. Böyle olan meclislerde sözlü eğitim, irşad ve tebliğ vardır. Müridler bu meclislerde sözlerden, yapılan işlerden ve kendisinde olmayan güzel halleri diğer arkadaşlarında görmekle onlardan etkilenir. Bir kaç müridin, evvabın gibi nafîle bir ibadeti yapmaları sebebiyle daha öncesinde bundan haberdar olmayan normal camii cemaatinin bile artık hepsinin evvabın namazını kıldıkları, onların o halden etkilenmeleri sebebiyle

le bu nafîle, fakat faziletli ve sevaplı ibadetle tanıştıkları bir gerçektir.

Şu da asla unutulmamalıdır ki Allah dostlarının sözleri, halleri etkili olduğu gibi mübarek nazarları, yani müridlerine feraset ve ilâhi nur ile bakışları da çok etkilidir. Böyle nazarlarla, zikir, evrâd ve sair tasavvufî yaşayışlarıyla terakkî edememiş müridler acayip tecellilere kavuşmuşlar ve bir anda vâsil ilallâh olmuşlardır. Bu hâl, mürşidlerde zuhur eden bir parlama halidir. Bir şimşek gibidir, çakar ve geçer. O anda müridler istifade etmesini bilmeli, manevî torbalarını açmalıdırlar.

Bu meclislerde şu üç husustan istifade olunur: Lâfız, söz ve bakış. Sıdk makamına erenler dil ile değil, hal ile konuşurlar. Hali İslâm'a, tasavvufî yaşayışa uygun olmayanın söylediği sözler, kulak ve bedenler üzerinde etkili olmaz, vücudu titretmez, gözleri yaşartmaz, gönülleri ve ruhları hâz ve ihtizaza getirmez. Öylelerinin sözleri kulak yumuşaklarından öteye gitmez.

“Kalpten çıkan, kalplere tesir eder.”

Böyle bir araya gelmelerle birbirlerinden etkilenmeler olur. “Mü'min, mü'minin aynasıdır.” (Ebû Dâvûd, Edeb, 49) buyrulmuştur. Burada iyilerin halinden istifade olunur, biraz daha aşağıda olanların çarpık ha-

reketlerini görenler, o hale düşmemek için gelecekte gayret sarf etmeye niyetlenmek suretiyle o aynalardan müs-pet yönde faydalanırlar.

Sohbetlerin ehemmiyeti sadece bun-lardan ibaret değildir. Kur'an-ı Kerim'de:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sâdik (sâlih) kimselerle beraber olun." (Tevbe, 119) Yine;

"...hatırladıktan sonra zalim kavmin yanında oturup kalma!" (En'âm, 68) buy-ruştu.

Ayette geçen sâdiklardan murad; özü sözü doğru, yalan konuşmayan, yalan uydurmayan, doğru sözlü, sözünde du-ran demektir. Nitekim bu söylenenleri kendisinde toplayan bir kimse Cenab-ı Allah'tan korkan kimsedir ki O, "Sâdiklardan olunuz" buyurmadan önce, "Ey mü'minler Allahtan korkun" diye emretmişlerdir.

Sâlih olan kimse de dünyaya kıymet vermez. Rızâ-i Bârî için çalışır ve didinir. Böyle olanların günah iş-lememe hali meleke, yani alışkanlık haline dönüş-müştür. Her zaman ve her yerde O'nun denetiminde olduklarını unutmazlar.

Kur'ân, sâlih kullar için şöyle diyor:

"Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktir-sen de, sadaka versem ve sâlihlerden olsam, deme-den önce size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Al-lah yolunda harcaym." (Münâfikûn, 10)

Sâlih kimseler dünyanın parlaklığına, yaldızına, gösterişine kapılmayanlardır. Cennetlik olmak is-teyenler sâlih kimselerle sohbet etsin, onların nasi-hatlerini dinlesin, denilmiştir.

Hadislerde de sâlih kullar için cennetlerde görül-medik duyulmadık ziyafetler hazırlandığı haber ve-rilerek buyruluyor ki:

"Sâlih kullarım için cennette hiçbir gözün görmedi-ği hiçbir kulağın işitmediği, hiçbir insanın gönlün-den bile geçirmedığı nimetler hazırladım." (Buhârî, Bedü'l-Halk/8, Tefsir, Secde/1, Tevhid/35; Müslim, Cennet/2; Tirmi-zi, Tefsir/3195) Bir diğerinde de:

"Ümmetimin sâlihlerinin cennete girmeleri, namaz ve oruçları sebebiyle değil, cömertlik, müslümanla-

*Der aşk e toem nasihat ü pend çe sud
Zehrab çeşide em mera kend çe sud
Guyend merake bend ber paş nehid
Divane del est pam ber bend çe sud*

Anlamı

Senin aşkıdayım nasihat ve öğüt ne fayda

Zehir içmişim bana şeker ne fayda

Benim için ayağından zincire vurun diyorlar

Divâne olan gönüldür ayağımı zincire vurmak ne fayda

Hz. Mevlânâ (k.s)

ra karşı kalplerinde kötülük beslememeleri ve müs-lümanlara karşı nasihatleri sayesinde." (Darekutni) Sâlihlerin biraz fazla, hiç değilse birkaç tane olduğu böyle meclislere mü'minlerin rağbet etmelerinin kendileri hakkında iyi olacağı umulur. Fakat böyle meclislere gelirken ve sohbetlere katıldığı andan bitinceye kadar katılımcıların uymaları zorunlu ol-duğu bazı hususlar vardır:

Sohbet Meclislerine Giderken Nelere Dikkat Edilmeli?

1. Sohbet abdestli gidilmeli.
2. Sohbet veya zikir meclisine isteksiz, gönülsüz, zoraki değil, içi coşa coşa gitmeli, adeta sohbet gü-nünü ipe çekmelidir.
3. Gayet mütevazı olmalı. Sohbet katılanları ken-dinden üstün görüp, asla 'ben şuyum, buyum' diye nefis ve şeytanın aldatmasına kapılmamalıdır.
4. Zikir sohbetlerine gelirken sağda-solda boşa va-kit geçirip oyalanmamalı. Evinden çıktığında tek hedefi tekke, dergâh mesabesinde olan zikir yeri ol-malıdır.
5. Zikre asla geç kalmamalı. Özellikle ihvanlarda bu hastalık çok görülmektedir. Tedavi için acele etme-li. Verilen zaman ve yerde vaktinden önce hazır ola-mayan mürid, nakıs bir kimsedir.

6. Sohbetler-zikir meclisleri özürsüz ihmal edilip terk edilmemeli. Terk edenler, terk edilirler, bu asla unutulmamalıdır.

7. Zikir meclislerine Cenab-ı Allah'ın rızası için gidilmeli, dünyalık çıkar ve menfaatler bir tarafa bırakılmalıdır.

8. Zikir veya sohbet arkadaşları candan, içten gelecek ihlâs ile sevilmelidir. Bu hususta içi sevmez, dışı sever görünümü vererek asla riyakâr olmamalıdır.

9. Arkadaşlarıyla iyi geçinmelidir. Kırıcı, yıkıcı, incitici olmadan onlarla ülfet etmelidir.

10. Dünya hatıratını, düşüncelerini atarak, tepesinden tırnağına kadar kendisini zikre ve sohbeta vermelidir.

11. Zikre gelirken ailesi ve çocuklarının veya anne-babasının veya kardeşlerinin gönüllerini almalıdır. Eğer onlar da zikir ve sohbeta yakın, buna ehil kişiler ise bu sohbetleri seviyorlarsa onlara gittikleri yeri söylemeli, orada kendileri için de dua edeceklerini haber vermelidirler. Anne-baba veya aile efradından bazı kimseler muhaliflerden ise sabretmeli, fakat onların öfke ve kinlerini artıracak hal ve hareketlerden kaçınmalıdır.

Cenâb-ı Allah'ı şahit tutarak söylüyorum ki, bunları yapan bir mürid torbası bomboş gelse bile, bu meclislerden ayrılırken dağlar kadar hasenatı sırtına yükletilir ve "bir daha ki meclise kadar sıhhat, afiyet içerisinde ol" denilerek dua edilir ve uğurlanırlar.

Yapmayanlar boş gelir ve boş giderler.

Zikir ve Sohbet Sırasında Nelere Dikkat Edilmeli?

1. Zikre zamanında gelmeli, geç kalmamalı ve boş bulunduğu yere kimseyi rahatsız etmeden sessizce oturmalı.

2. Zikir ve sohbet anında gürültü yapılmamalı.

3. Zikre es-kaza (kazara, binde bir) geç kalmış ise selam ve musâfaha yapılmaz. En önlere geçilip etraf-takileri rahatsız ederek, gürültü ve patırtı yapılmaz.

4. Zikir anında dergâh içinde bulunanlar da gürültü yapmazlar. Zikrin ahengi bozulmamalı, kapılar eğer açılıp kapanma mecburiyeti varsa- çarpılmadan sessizce açılıp kapanmalıdır.

5. Zikre oturur oturmaz gözler yumulur, eller diz üstünde rabita halinde bulunulur.

6. Zikir başladıktan sonra girip çıkmalara artık son verilir. Halka-i zikirden bir kişinin çıkıp gitmesi herkesin dikkatini dağıtır, zikir meclisindekilerin huzur ve huşu ile zikretmelerini engeller, bu iyi bilinmeli.

7. Zikir veya sohbet, mürşidi tarafından değil de vaziflendirilmiş biri tarafından yapılıyorsa, aynı mürşidi tarafından yapılmış gibi şartlarına riayet olunmalı, kalp ve hareketlerle sinsî itirazlara yer verilmemelidir.

8. Sohbet anında sohbetin tatlı akışını kesecek hareketlerden sakınmalı ve hatta soru bile sorulmamalıdır. Sorular daha sonra, sohbet bitince ve ortam müsait olunca sorulmalı, fetvalar veya sorular, soru sorulacak kişinin acele bir işi varsa hasta veya rahatsızsa, yolda ise sorulmamalı. Onun rahat bir ortamda bulunduğu anda sorulmalıdır. Aksi takdirde cevap veren müftî, kafası başka şeyle meşgul olabileceği için yanılabilir, fetvasında isabetli olmayabilir. Ayaküstü fetvalarda, ayaküstü sorularda her zaman yanılma olabileceği düşünülmesi ve bu durumlardan soranın ve sorulanın selameti için kaçınılmalıdır.

9. Zikir ve sohbetlerde oturuş şekli de önemlidir. Mümkünse iki diz üstüne oturulur. Ağrısı ve sızısı olanlar bağdaş kurarak oturabilirler. Ama ne olursa olsun özellikle zikir yapılırken duvara sırt asla dayanmaz. Çünkü bu hal zâkirin hafif hafif sallanmasına manidir. Ağaçların gölgeleri bile soldan sağa, sağdan sola sallanırlar, gidip gelirler, bu unutulmamalıdır.

10. Sohbette boş, faydasız söz asla konuşulmaz. Mürşid konuşmasını yaparken onun konuşmasını engelleyici konuşmalar, dedikodular asla doğru değildir. Sohbet ve zikirden sonra umumun menfaatine olmayan dünya işlerine hemen anında dönüşler olmamalıdır. Aradan biraz zaman geçmesine dikkat edilmelidir.

11. Zikir ve sohbet biter bitmez, soğuk içecekler değil sıcak olanlar tercih olunmalıdır. Çünkü soğuk içecekler, zikir esnasında müridlerde meydana gelen aşkullâhın sıcaklığını olumsuz yönde etkiler.

Duyarlı / Müşfik ve Merhametli Olmak

“Andolsun size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir.” (Tevbe, 9/128)

Prof. Dr. Ali Akyüz

Hız. Peygamber, bütün çilesine ve musibetlerine rağmen kendisini parlayan insanlara ve ümmetine çok düşkün, muhataplarından “sevgi”den (şûrâ, 42/23) başka hiçbir talep ve istekte bulunmayan, insan sevgisiyle dolu örnek bir şahsiyetti.

Yüce Allah kâinatı yaratırken temeline sevgi, şefkat ve merhamet koymuştur. Varlıkların doğasında bu vardır. Vahşet ârizidir ve terbiye edilmelidir. Hız. Peygamber bu sevgiyi şöyle ifade buyurur:

“Allah müşfiktir; yumuşak huylu ve şefkatli olmayı sever. Şefkatin elde edeceği kazanımları sert ve kabalıkla elde etmeyi imkânsız kılar.”

“Şefkat ve incelikten mahrum olan, pek çok hayırdan mahrum olur.”

“Allah merhamet ve şefkatinin yüzde birini yeryüzüne indirdi. Varlıklar bu bir parça şefkat sebebiyle birbirine merhamet ederler. Kısarak da, ayakları arasında gezinen yavrusunu çiğnememek için ayağını kaldırıır ve dikkatle yere basar.” (Buhârî, Edeb/19; Müs-

lim, Tevbe/17; Ebû Davud, Edeb/11; Tirmizî, Deavât/99; İbn Mace, Zühhd/35)

Çevresinde olup bitene duyarlı, müşfik ve merhametli olmak, dengeli beşeri münasebetlerin temelini oluşturur. Toplumsal ahenk ve fertler arası yardımlaşma böyle bir duygu, düşünce zemininde yerşerir ve gelişir. Zira “insanlara merhametsiz davranana Allah da merhamet etmez, merhamet etmeye merhamet edilmez.” vecizeleriyle fitratın kanunları deşifre edilmektedir. Yani bu etki-tepki bir ilahi yasa ve fitrat kanunudur.

Sadece insana değil, tabiattaki bütününü gören ve onu bu ahenk içinde muhafaza etmenin gereğini ifadeyle çevre ve yaban hayatın hukukunu büyük bir incelik ve dikkatle koruma duyarlılığını gösterip dillendiren Nebi (a.s):

“Zarar verip söz ve hakaret işiteceğiniz üç hareketten uzak durun; yol ve patikaları, dinlence yeri gölgelikleri ve pınar başlarını def-i hacet ederek kirlet-

meyin. Zira oralar insanlar, evcil ve vahşi hayvanların, haşarat ve yılanların uğrak yeridir.” (Ebû Davud, Tahâret/14; İbn Mace, Tahâret/21; Ahmed b. Hanbel, I, 299) demek suretiyle sadece bir duyarlılık ve erdem öğretmemiş, aynı zamanda çağları aşan bir ufkun habercisi olduğunu da seslendirmiştir.

Zayıflarını gözetmeyen, güçsüz, yaşlı ve yetimlerini himaye etmeyen toplumsal oluşumlar sıkıntılardan kurtulamazlar. Bu toplumsal dinamiğe dikkat çeken Hz. Peygamber:

“Zayıf ve güçsüzün itilip kakılmadan ve rencide edilmeden hakkını alamadığı bir toplum yücelmez/ yücelmesin!” (İbn Mâce, Sadakat/17) ifadeleriyle önemli bir hakikati tespit ederek sorumlu ve yetkililerin dikkatini çekmektedir. Ayrıca Kur’ân-ı Kerim’de Yüce Allah, sivil inisiyatiflerin görevlerini ve başarılarının sınırlarını, “Yardımlaşmayı, iyi ve yararlı davranışları ve insanların arasını düzeltmeyi öngören, bunları gerçekleştirmeye çalışan kimselerin yaptığı gönüllü toplantılar dışında gizli toplantı ve fısıldaşmaların hiçbirinde hayır yoktur.” (Nisâ, 4/ 114) ifadesiyle tespit etmekte; duyarlı, müşfik ve merhametli toplumun oluşmasına zemin hazırlamaktadır. İnsani erdemlerin âbidevî ölçekte örneğini temsil eden Hz. Peygamber’e şefkat, merhamet ve duyarlı olmakla ilgili Kur’ân-ı Kerim’de;

Affedici ve bağışlayıcı davranması, iyiliği tavsiye edip cahil ve kaba saba olanlardan yüz çevirmesi ve onlara alınıp aldırılmaması,

Kendisine uyan Müslümanlara kol kanat gemesi ve onları sahiplenip savunması,

Allah rızasından başka beklenti ve isteği olmayan insanları huzurundan kovup rencide etmemesi,

Samimi ve gayretli Müslümanlarla beraber sabırla yoluna devam etmesi ve gözlerini onlardan ayırması ve onların üstüne titremesi,

İman etmeyenlere karşı merhamet ve acıması sebebiyle kendini paralaması ve onlar için yapacak fazla bir şeyin olmadığı, “Allah isteseydi onları da hidayet üzere toplardı” ihtarıyla dikkatli olması ve cahillik etmemesi,

İnsanlara getirdiği mesaj ve onların hayatını güzelleştiren öğretilere karşılık onlardan sevgiden başka hiçbir talep etmediği, sadece sevgi ve merhametin yerleşmesini arzu edip istediği ifade edilmekle ge-

reğinin yapılması emir ve tavsiye edilmektedir.

Seçkin ve övülmüş bir insanî erdem olan duyarlılık, şefkatli ve merhametli olmakla ilgili özelde Hz. Peygamber’e, genelde herkese davranış ve ifade yükümlülüğü getiren ayetlerin meallerini okuyucuların dikkat ve anlayışına sunuyorum;

“Rasûlüm! Sen af yolunu tut, İyiliği emret ve Cahillerden yüz çevir!” (A’raf, 7/199)

“Sana uyan müminlere kol kanat ger!” (Şuarâ, 26/215)

“Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam O’na yalvaranları kovma! Herkesin sorumluluğu kendine aittir; Onları kovup zalimlerden olma!” (En’âm, 6/52)

“Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek Dua edenlerle birlikte candan sebat et! Dünya hayatının süsünü isteyerek Gözlerini onlardan çevirme! Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, Kötü arzularına uymuş ve İşi gücü aşırılık olan kimseye Boyun eğme!” (Kehf, 18/28)

“Eğer onların yüz çevirmesi sana ağır geldi ise, Onlara bir mucize getirmek için, Yapabilirsen yerine inebileceğin bir tünel ya da Göğe çıkabileceğin bir merdiven ara! Allah dileseydi onları hidayet üzerinde birleştirirdi. O halde sakın cahillik etme!”

(En’âm, 6/35)

“Yaptıkları şeyler başlarına gelirken Zalimlerin kordandan titrediklerini göreceksin. İman edip iyi işler yapanlarda Cennet bahçelerindedirler. Rablerinin yanında onlara diledikleri her şey vardır. İşte büyük lütuf budur. İşte Allah’ın, iman eden ve iyi işler yapan kullarına müjdelediği nimet budur. De ki: Ben buna karşılık sizden, Akrabalık sevgisinden başka bir ücret istemiyorum. Kim bir iyilik işlerse onun sevabını fazlasıyla veririz. Şüphesiz Allah bağışlayan, Şükrün karşılığını verendir. Yoksa onlar, senin için: ‘Allah’a karşı yalan uydurdu’ mu derler? Allah dilerse senin kalbini de mühürler. Allah batılı yok eder, Sözlüyle hakkı ortaya koyar. Şüphesiz O, kalplerde olanları bilendir.” (Şûrâ, 42/22, 23, 24)

Örtünme Hakikate Açılan Pencere

Hüseyin Karaca

“Ey örtüsüne bürünmüş, bir kısmı hariç geceleyin namaz için kalk!” (Müzzemmil,73/1) ayetinin muhatabı, asr-ı saadette dini tebliğ eden Efendimizin (s.a.s) şahsında tüm ümmet idi.

On beşinci hicri asrın sisli, virajlı yollarında istikamet dilenen bugünün insanı, örtüsünden sıyrılmının, afakî harici fetihlere çıkmadan evvel yine o sahip olduğu örtünün enfüsüne vakıf olmaktan geçtiğinin farkındadır.

İnsanı çepeçevre saran sarmalayan her şey bir örtüdür. Bir perdedir. Gaflet bir örtüdür, Hakk'ın içimizde inkişaf etmemesi için. İmtihanlar mihnetler bir örtüdür, sabır virajından yuvarlanmamak için.

Ama gece de bir “örtüdür”. Dünyayı kuşatan, Rahmân'a menfez açan...

Ayette örtüye bürünene hemen akabinde gece kıyamı namazı emredilmesi bir örtüden çıkıp, başka bir örtüde sülûke devam işaret ve desturudur. Gece, yani göz gözü görmediği basiret yoksulluğunun maddi planda revaç bulduğu zaman dilimi, yani fitnelerin cirit attığı, yani imanın kor gibi elde taşındığı zamanın ahirine eğilen gölgenin gölge sahibine dokunduğu açış...

Yirmi birinci asra girerken global çapta yaşanan enfüsi endişeler, ahlakı, geri dönüşümü olmayan silmelere mahkum etme telaşı, büründüğümüz inanç örtüsünün ne kadar bir Davudi zırh olduğunu bize haykırıyor.

Örtü bir zırhtır, kadın için söz konusu ise belki cildin ta kendisi... Bu ahval ve şerait altında emmare ne-

fis virüslerine karşı bir anti-virüs teyakkuzuna muhtaç bütün dünya...

Yıkımlar en çok ahlaki düşüşleri işaretliyor. Bu düşünüşe dur demek, erkek ve kadın için her türlü “örtünme”yi bir imkân, bir enerji halinde kendimize mal etmeyi salık veriyor.

Örtünmeyi kısaca masivaya açık kapı bırakmama, Hakk'ın huzur iklimine atılma için de bir zırh, bir güç telakki etme durumundayız.

“Ey örtüsüne bürünen peygamber! Kalk insanları uyar. Sadece Rabbini yücelt ve elbiseni temiz tut. Azaba götüren kötü şeylerden sakın.” (Müddessir 74/1-5) ilahi fermanı örtünen herkesin mesuliyet manevralarını tespit ediyor. Kalk, yani uyan, gafletini yırt, kendinle buluş, âlemi uykusundan uyandırmaya niyetlenmişken sakın kendi uyurgezerliğinin cahilli olma. Sadece O'nun rızasına sevdalan. Örtün temiz olsun, zira bardak içinden taşra değildir, ne varsa onu gösterir.

Lübbünü nefis kirlerinden ayıkla ki elbisenin tahareti makbul olsun.

Azaba sapan yolda bu pak gömleği şahidin yapma! Onu bütün nefasetlerin toplanacağı cennet yurdu için sakla, oraya sarf et!

Kadın, setredeceği bedeniyle ötelere açılacak, erkek ise bu örtünme karşısında verdiği Yusuf burhanı sayesinde ukbâda karşılaşılabileceği ateşten odaların kapılarını birer birer buradan kapatacaktır.

Toprağın (Ananın) Dilinden

Ateş olsaydım
Senin dinini tanımayanlara
Gökyüzünden
Yeryüzünden
Sağanak sağanak yağsaydım
Rüzgar olsaydım
Doğudan batıya
Kuzeyden güneye
Esseydim
Haykursaydım
Küfrün belini
Dilini, gözünü
Kırsaydım
Su olsaydım
Uğultu çıkaran
Gürültülerle
Bir Nuh Tufanı gibi
Her tarafı kuşatsaydım
Ve sana karşı gelenleri
Ya boğsaydım
Ya da doğru yola yollasaydım
Toprak olsaydım
İnanmışım Sen için
Senin emrettiğin
Bütün mukaddes değerlerin için
Ezilseydim, basılsaydım
Çiğnenseydim
Her kötülüğü alıp bağıma
Bir şefkatli ana gibi
İçime içime alıp
Kederlerimi üzüntülerimi
Bir merhamet toprağıyla
Örtseydim
Savaşda koşan anne gibi
Cocuğunu bulunca

Bağıma bassaydım
Sen ki merhametlilerin en merhametlisi
Topraktan geldik
Toprağa döneceğiz
Toprağa gideceğiz
Ve bir gün
Topyekün
Öleceğiz
Ana gibi bizi bu toprak
Bağına basacak
Kucaklayacak
Bize gel diyecek
Ben senin ananım
Sense benden çıkan
Yavrusun
Bu yanık bağırimi bırakın
Biraz daha biraz daha
Ana şefkatiyle kavrulsun
Beni yağın yağmurlar teselli eder
Onlar benim gözyaşlarımdır
O damla damlalarla
Benim bu yanık bağırimda
Çiçekler güller biter
O RAHMET pırıltılarıyla
Haneler evler tüter
Yeter artık beni üzme
Ey topraktan gelmiş
Toprak oğulları
Bende her şey var
Bende her şey gizli
Altın bende
Petrol bende
Taşlar, başlar
Enbiya ve evliya
Hepsi bende

Ben fakir bir ana değilim
Ben hazineler sahibi bir anayım
Ben Rabbimin de rahmetiyim
Sorarım sizlere
Kâfir olun
Münafık olun
Müslüman olun
Ben hanginize yanayım
Hanginize ağlayayım
İşte bakın ben
Kuraklıkla savaşıyım
Ağlaya ağlaya
Gözlerimde yaş kalmadı
Fakat ne yazık ki
Bu uslu çocuklar
Uslanmadı
Ağzımı tutsanız da
Elimi kolumu bağlasanız da
Anam öldü diye ağlasanız da
Ben dertliyim konuşacağım
Anlatacağım anlatacağım
Hele, hele kıyamet anında
İçimde sakladığım
Kimseye anlatamadığım
Haberlerimi
Bir bir sayacağım
Buna yürek mi dayanır
Güç mü yeter
Bilmem size nasıl anlatayım
Ben toprağım, anayım
Dayan de dayanayım
Üstümde tepinenler var
Hanginize ağlayım
Ey insanlar, ey cinler
Yüzler, onlar, ey binler
Ey düşünen beyinler
Ben toprak anayım
Bağrımdan koptuğunuz
Zaman
Ayırdetmeden hepinizin yanağına
Binlerce öpücük kondurmuştum
Aman siz ağlamayın diye
Üzerimde biten güllerimi
Siz bakasınız

Görüp koklayasınız diye
Sizin için soldurmuştum
Baharı yaza katmışım
Yazı da kışa ekleyerek
Temizlenesiniz
Ak pak olasınız diye
Dünyaları bembeyaz örtüyle
Doldurmuştum
Aç kalır da ölürüm endişesini
Size çekirmeden
Her mevsim binler çeşit yiyecek ve içeceği
Bağrıma depo etmiş
Sizlere merhametle sunmuştum
Ey banım toprak yavrularım
Sizin ayrılığınız beni yakıyor
Size dayanamıyorum diye
Bana çok yakın olduğunuz halde
Gurbetten içime
Çağırıyorum
Gelmemek şimdi eliniz demi?
Hayır değil
Çünkü emir yüksek yerden
Ta ötelerden
Göklerden
Bana toprak ana olarak
Bu özelliğimi veren
Yüce yerden geliyor
Dinlememek mümkün mü
Hayır değil
Fakat kiminiz gurbetini uzatmış
Kadın erkek
Kızım oğlum olarak
Ak saçlı, ak sakallı geliyor
Kim daha erken delikanlı olarak
Benim kucacağıma giriyor
İşte o zaman bu ayrılık
Bu hasret
Bitiyor

Zamana Değer Verenler

Eskici Mehmed Dede (k.s)

Anadolu velilerinden. On altıncı yüzyılın sonunda ve on yedinci yüzyılın başında yaşamıştır. Pamuklu bez ticaretiyle meşgul olduğu için "Eskici Mehmed Dede" diye bilinir. Aslen Amasyalı olup, 1619 (H.1028) senesinde Bursa'da vefât etti. Kabri, Abdülmü'min Efendi Câmii bahçesindedir.

İlk tahsilini memleketi olan Amasya'da gördükten sonra Bursa'ya gelen Mehmed Efendi, ilk zamanlar pamuklu dokuma ticaretiyle meşgul oldu. Kıdvetü'l-ârifin Abdülmü'min Efendinin sohbetlerinde bulunmaya başladı. Ona talebe olup ondan ilim ve feyz aldı. Abdülmü'min Efendinin torunu ile evlendi. Onun yaptırdığı câmînin civarına yerleşti. Velî zâtların sohbetlerinde bulundu ve tasavvuf yolunda ilerledi. Bir ara pamuklu dokuma ticaretini bırakıp insanlardan uzaklaşarak uzlete, kendi köşesine çekildi. İbâdet ve Allahu Teâlâ'nın zikirle meşgul oldu. Manevî derecelere kavuştu. Daha sonra; "Çalışan, Allahu Teâlâ'nın sevgilisidir" sözü gereğince ailesinin nafakasını temin etmek için pamuklu dokuma ticaretine tekrar başladı. Bursa bezzazcıları/dokumacıları arasında önemli bir yeri olmasına rağmen hiçbir zaman dünyâ malına gönül vermedi. Kazandıklarını, Allahu Teâlâ'nın rızâsını kazanmak için ihtiyaç sahiplerine sadaka olarak verirdi.

Ömrünün sonlarına doğru ticareti tamamen bırakıp nefsinin istediklerini yapmamak, istemediklerini yapmak sûretiyle Allahu Teâlâ'nın rızâsını kazanmaya çalıştı. Hoş sohbeti ve güzel ahlâkıyla insanların gönüllerini almaya gayret ederdi. Birçok halleri ve kerâmetleri görüldü.

Zamanın Bursa kâdısı Aziz Mahmûd Hüdâyî hazretlerinin, kâdılığı ve dünyânın debdebesini bira-

kıp Üftâde hazretlerine talebe olmasına Eskici Mehmed Dede vesile olmuştur.

Bursa kâdısı Aziz Mahmûd Hüdâyî bir gece rüyasında cehennemi görür. Cehennemin şiddetli ateşinde tanıdığı bazı kimseler de vardı. Bu korkunç rüyanın etkisi daha geçmemişken bir hanım mahkemeye gelerek kocasını dava etti. Davacı kadın, kocasından ayrılmak istediğini bildirdi. Kadının ayrılmak istediği kocası, Muhammed Üftâde hazretlerini seven fakir bir kimseydi. Bu kişi, her sene hacca gitmek ister fakat gidecek parası olmadığı için bir türlü bu hayalini gerçekleştiremezdi. Üzüntüsünden hiç yüzü gülmez, hacca gidenlerin ardından hasretle bakardı. Hanımı ise kocasının bu hâline çok üzülürdü.

Bu fakir, ama Kâbe aşığı kişi bir gün hanımına:

"Eğer bu sene de hacca gidemezsem seni üç talakla boşadım." dedi. Günler geçti. Hac için hazırlananlar yola çıktı. Kurban bayramı yaklaştı. Bu kişiyi ise bir düşünce aldı. Hem hacca gidemeyeceği, hem de hanımının üç talakla boş olacağı için çaresizlik içinde kıvranmaya başladı. Borç para aradı, ama nafile... Ne yapacağını şaşırды ve çaresiz kaldığı bu günlerde büyük velî Muhammed Üftâde hazretlerine gidip durumunu arz etti. Üftâde hazretleri onu dinledikten sonra:

"Bizim Eskici Mehmed Dede'ye git, selâmımızı söyle. O seni hacca götürüp derdine dermân olur." buyurdu.

Fakir sevinçle huzurdan ayrılarak Mehmed Dede'nin dükkânına koştu. Mehmed Dede'ye, hocasının selâmını söyleyip derdini anlattı. Mehmed Dede:

"Gözlerini kapa, aç demeden de sakın açma!" dedi.

Fakir gözlerini açtığında, kendini Mehmed Dede ile birlikte Mekke-i Mükerrreme'de buldu. Mehmed Dede, Allahu Teâlâ'nın izniyle kerâmet olarak bu kişiyi bir anda Hicâz'a götürmüştü. O gün "arefe günü" idi. Hacılar Arafat'a çıkmışlar, vakfeye duruyorlardı. Fakir de Eskici Mehmed Dede ile birlikte ihrâm giyip Arafat'a çıkarak vakfeye durdu. Ertesi gün Kâbe-i Muazzama'yı tavâf ettiler. Hac ibâdetini tamamlayıp, ziyâret edilecek yerleri ziyâret ettikten sonra Bursalı hacıları buldular. Onlar Eskici Mehmed Dede'yi ve fakiri görünce sevindiler. Fakir, aldığı bazı hediyeleri götürmeleri için Bursalı hacılara emanet etti. Vedâlaşarak ayrıldılar. Yine Eskici Mehmed Dedenin kerâmetiyle (tayy-i mekân) Mekke-i Mükerrreme'den Bursa'ya geldiler. Fakir, getirdiği bazı hediyelerle eve gelince, hanımı birkaç gündür eve gelmeyen kocasını eve almak istemedi ve:

"Sen beni boşamadın mı? Hangi yüzle bana hediye getirerek eve giriyorsun." dedi. Fakir:

"Hanım, ben hacca gittim geldim. İşte bu getirdiklerimi de Mekke'den aldım." dediyse de kadın:

"Bir de yalan söylüyorsun. Üç beş gün içinde hacca gidilip gelinir mi? Seni mahkemeye verip, senden ayrılacağım." dedi. Kâdı Aziz Mahmûd Hüdâyî'ye giderek durumu anlattı ve:

"Nikâhımızın fesh edilmesini istiyorum. Çünkü nikâhsız olarak yaşamayı dinimiz yasaklamaktadır. Bu sebeple haram işlemek istemiyorum." dedi.

Aziz Mahmûd Hüdâyî, kadının kocasını çağırarak ifadesini dinledi. Fakir; hacca gittiğini, Kâbe-i Muazzama'yı tavaf edip, ziyaret yerlerini gezdiğini, Bursalı hacılarla görüşüğünü, hatta getirmeleri için bazı eşyalarını onlara emanet ettiğini söyledi. Bu sebeple talak, yani boşanmanın vâki olmadığını belirtti ve Eskici Mehmed Dede'yi de şahit gösterdi. Eskici Mehmed Dede birlikte hacca gidip geldiklerini söyledi ve:

"Şeytan, Allahu Teâlâ'nın düşmanı olduğu halde bir anda dünyanın bir ucundan bir ucuna gittiği kabul edilir de bir velînin bir anda Kâbe-i Muazzama'ya gitmesi niçin kabul edilmez." dedi. Kâdı Aziz Mahmûd Hüdâyî anlatılanları hayretle dinledikten sonra, mahkemeyi hacıların geleceği zamana tehir etti. Aradan günler geçti. Bursalı hacılar döndüler. Mahkeme gününde şahit olarak fakirin hac vazifesi-

ni ifa ettiğini/yaptığını, hatta verdiği emanetleri getirdiklerini bildirdiler. Kâdı, şahitlerin verdiği ifadeler üzerine davacı hanımın nikâhı fesh etme isteğini reddetti. Böylece boşanma olmadı.

Bu hâdisenin etkisinden günlerce kurtulamayan Aziz Mahmûd Hüdâyî, Eskici Mehmed Dede'ye gitti ve:

"Beni talebeliğe kabul buyurmanız için geldim." dedi. Eskici Mehmed Dede ona:

"Sizin nasibiniz bizde değil. Şeyh Muhammed Üftâde hazretlerindedir. Onun huzuruna giderek müracaatınızı bildirin." buyurdu. Kâdı Mahmûd Hüdâyî, Üftâde hazretlerine gidip ona talebe oldu. Üftâde hazretlerinin isteği üzerine sırmalı kaftanıyla Bursa sokaklarında ciğer sattı. Kâdılığı bırakıp, Muhammed Üftâde hazretlerinin hizmetinde ve sohbetinde olgunlaştı. Bursalıların kınamalarına rağmen bu yolda devam etti. Dünyanın debdebesini, makam ve rütbelerini bırakıp gönül sultanlığına yükseldi. Aziz Mahmûd Hüdâyî hazretlerinin bu yola kavuşmasına vesîle olan Eskici Mehmed Dede'dir.

Eskici Mehmed Dede'nin halleri ve kerâmetleri insanlar arasında dilden dile anlatılır oldu. Devletin merkezi olan İstanbul'daki vezirlerle öteki devlet adamları, askerler ve ulemâ onun yüksek hallerini ve menkıbelerini dinleyip, onu görmedikleri halde muhiblerinden / sevenlerinden oldular. Duâsını almak için pek kıymetli hediyeler, ihsânlar ve kitaplar gönderdiler. Fakat o, dünyaya ve dünyadakilere gönül vermediği için kendine gönderilen hediyeleri ihtiyaç sahiplerine dağıttı. İbâdet ve tâat ederek Allahu Teâlâ'nın rızasına kavuşmaya ve insanlara İslâmiyet'in emir ve yasaklarını anlatarak onların dünyada ve âhirette mutluluğa kavuşmaları için çalıştı. Günleri ve geceleri böyle geçerken, 1619 (H.1028) senesinde Bursa'da vefât etti. Abdülmü'min Efendi Câmîi hazîresine/bahçesine defnedildi.

Vefâtına Hâşimî Efendi;

"Gitti Eskici Dede köhne cihândan virdi cân" (H.1028)

mısraını tarih düşürmüştür. Kabri, Abdülmü'min Efendinin kabrinin yanındadır. Sevenleri kabrini ziyaret edip, rûhuna Fâtihalar okumaktadırlar.

Hallâc-ı Mansûr

(Kuddise Sirruh)

H. İbrahim DURGUTLUOĞLU

Büyük velilerden, hakikat şehidi...

İsmi Hüseyin b. Mansûr, künyesi Ebu'l-Mugis'tir. 858 (H.244) yılında İran'ın Beyzâ şehrinde doğduğu rivayet edilmektedir. 919 (H.306) yılında ise idam olunarak şehit edildi.

Gençlik yıllarında Tuster'de büyük velilerden Sehl b. Abdullah et-Tusterî (k.s) hazretlerinin sohbetinde iki sene bulundu. O büyük zâtın ruhlara hayat veren sohbetleri bereketiyle tasavvufa yöneldi. On sekiz yaşında Basra'ya gelerek, Amr b. Osman-ı Mekki'ye (k.s) bağlandı. On sekiz ay da onun sohbetinde ve derslerinde bulundu. Her iki velinin yanında da nefsi ile büyük mücâdele yaptı ve her isteğine sırt çevirdi.

Allah (c.c) ve Sevgili Rasûlü'nün (s.a.s) samimi ve bağrı yanık bir âşığı idi. Kendisini çok seven Ebû Yâkûb-ı Aktâ' kızını ona verdi. Bundan sonra bir müddet daha Basra'da kaldı.

Hallâc-ı Mansûr daha sonra Basra'dan ayrılarak Bağdat'a, Cüneyd-i Bağdâdî (k.s) hazretlerinin yanına geldi. Cüneyd-i Bağdâdî ona susmayı ve insanlarla görüşmemeyi emretti. Çünkü bu arada vecd ve cezbe halinde bulunuyordu. Bu haldeki insanın dilinden çıkan sırları, kabuk ulemasının ve avam halkın anlayamayacağı açıktır. Daha sonra Hicaz'a giderek, bir sene Ravza-i Mutahhera'da kaldı. Zikir ve ibadetle meşgul oldu. Sonra tekrar Bağdat'a geldi. Burada yine Cüneyd-i Bağdâdî hazretleri ile görüştü ve bazı sualler sordu. Cüneyd-i Bağdâdî suallerine cevap vermedi ve:

"Galiba bir ağaç parçasının ucunu kırmızıya boyaman yakındır!" dedi. Cüneyd-i Bağdâdî hazretleri bu sözü ile ileride onun şehit edileceğine işaret ediyordu. Hallâc-ı Mansûr, sorduğu meselelerin cevabını alamayınca izin alarak Tuster'e gitti. Burada Cüneyd Hazretlerinin suallere cevap vermemesi yanlış anlaşılmalıdır."Sûfilerin Efendisi" unvanına sahip bu veli, hakikati şeriat kalıbında taliplere ulaştıran bir zat idi. Hallâc ise cezbe heyecanı ile hakikati olanca çıplaklığıyla haykırma yolunda idi. Cüneyd Hz.leri o sebepten ona bir nevi nasihat kabilinden olarak susmuştur.

Hallâc-ı Mansûr bir sene Tuster'de kaldı. Burada büyük kabul ve ilgi gördü. Sonra buradan ayrılıp, beş yıl inzivaya çekildi. Horasan ve Mâverâünnehr gibi beldelerde bulundu ve Ahvaz'a geldi. Burada da nasihatlerde bulunup Ahvaz halkı içinde büyük kabul ve ikram gördü. Ahvaz'da ilâhî sırlardan çok bahsettiğinden, kendisine "Hallâc-ı Esrâr" denildi. Tekrar hacca gitti. Dönüşte Basra'ya geldi. Oradan tekrar Ahvaz'a gitti. Bir müddet daha burada kaldı. Sonra; "Halkı Hakk'a davet için şirk beldelerine gidiyorum." diyerek Hindistan'ın yolunu tuttu. Buradan Mâverâünnehr'e geldi. Çin'i dolaştı. Gittiği her yerde halkı Hakk'a davet etti. Hint, Çin ve Türk kavimlerinden pek çok kimsenin İslâmiyet'le şereflemesine vesile oldu. Onların İslâmiyet'i tanımları için pek çok eserler telif etti. Dönüşünde dünyanın dört bir yanından ona mektuplar yazılmaktaydı. Hintliler ona "Ebû Mugis" diye mektup yazarlardı. Çinli-

ler "Ebû Muîn", Türkler "Ebû Mihr", Farslılar "Ebû Abdullah Zâhid", Huzistanlılar "Hallâc-ı Esrâr" diye hitap ediyorlardı.

Hüseyin b. Mansûr'a "Hallâc" denilmesine şu olay sebep olmuştur. Bir gün o, dostu olan bir hallâcın (pamuk ayırıcı) dükkânına girdi. Bir işinin görülebilmesi için onun tavassutunu rica etti. Fakat hallâcın gittiği yerden dönüşü biraz uzun sürdü. Geldiğinde; "Yâ Hüseyin! Gördün mü başımıza gelenleri. Senin için bugün kendi işimden oldum." diye söylendi.

Hüseyin b. Mansûr onun endişeli hâline bakarak tatlı tatlı gülümsedi ve "Üzülme, senin işini de biz hallederiz." dedikten sonra parmaklarını pamuk yığınlarına doğru uzatıverdi. O anda henüz atılmamış pamuk yığınları harekete geçti. Kaşla göz arasında, tel tel saf pamuk bir tarafa, kirli ve süprüntü kısmı ise diğer tarafa ayrıldı. Hallâcın gözleri fal taşı gibi açılmış şaşkınlıktan sanki ayakta donmuş kalmıştı. Olay kısa zamanda halk arasında yayıldı. Bu tarihten sonra da Hüseyin, "Hallâc-ı Mansûr" diye anıldı.

Hallâc, diğer sûfilerin halkla paylaşmayı uygun bulmadığı sûfi öğretilerini halkın önünde ve yazılarında açıkça ifade etmekten çekinmezdi.

Kerâmetlerinden ve hikmet dolu sözlerinden bazıları şu şekildedir:

Semerkantlı Reşid-i Hurd, Kâbe'ye gitmek üzere yola çıkmıştı. Yolda konak yerlerinde meclisler teşkil edip sohbetle bulunuyordu. Yine bir konak yerinde şunu anlattı:

Hallâc-ı Mansûr dört yüz sûfi ile birlikte çöle açılmıştı. Birkaç gün geçti. Gıda nâmına hiçbir şey bulamadılar. Açlıktan perişan bir hâle geldikleri sırada Hallâc-ı Mansûr'a gelerek 'Şimdi kelle kebabı olsa da yesek!' dediler. Hallâc, hemen elini arkaya uzatıp, kebab olmuş bir kelle ile iki pide alıp, birine verdi. Dört yüz kişiydiler. Her defasında elini arkaya uzatıp, bir kelle iki pide aldı. Neticede 400 kelle, 800 pide almış ve her birine bir kelle iki pide vermiş oldu. O topluluk bunları yedikten sonra 'Taze hurma olsa da yesek!' dediler. Kalktı ve 'Beni silkeleyin!' buyurdu. Hurmalar döküldü. Doyuncaya kadar yediler. Bundan sonra yolda ne zaman sırtını bir dikenli ağaca dayadıysa, taze hurma verirdi. Bu kerâmet niçin acayip görülsün? Hz. Meryem'e olan

ikram Ümmet-i Muhammed'in (s.a.s) evliyâsına yapılmış çok mudur?

Bir defasında Mekke'ye gitmişti. O sene hacılarla birlikte Arafat'a çıktı. Herkes geri döndüklerinde bir âh çekti ve dedi ki:

"Ey âlemlerin Rabbi! Ey azîz olan Allah'ım! Bütün tesbîh edenlerin tesbîhinden, bütün tehlîl söyleyenlerin tehlîlinden ve her tefekkür sahibinin tefekküründen seni tenzîh ederim. Ya ilâhî! Biliyorsun ki, sana şükretmekten âcizim. Benim şükürüm ancak budur."

Yaşadığı vecd hallerinden birinde "Enel Hakk" "Ben Hakk'ım" kelimesi dilinden çıktı. Bunu anlayamayan zahir ehli, onu -hâşâ- küfürle itham ettiler. Hâlbuki burada sadece bir idrak azlığı vardır.

Tasavvuf tarihine damga vurmuş bu sözü tahlil edecek olursak:

1. Kulluk nuru İlah'ın nurunda eriyince, damla sonsuz deryada yok olunca hüküm deryanıdır. "Ben yok oldum, bende tecelli eden Hakk'tır." manası çıkar. Ene'l Hakk bu deryanın bir dalgasının kulluk sahiline vurmasıdır. Kudsi hadiste:

"Ben bir kulu sevdiğim zaman gören gözü, duyan kulağı, tutan eli olurum. Artık o benimle duyar, benimle görür, benimle tutar, benimle yürür." buyrulmuştur. Yani hüküm Hakk'ın olur ki kulun varlığından eser kalmamış, Hakk onu istila etmiştir.

2. Mevlânâ (k.s) Hz.leri dilinden "Demir, ateşe düşüp kızardığı zaman demir yine aynı demirdir fakat ateş sıfatı ona hâkim olmuştur. 'Ben ateşim' derse kınamaz." buyurmuştur. Çünkü hakikati söylemiştir fakat sıfat yönünden haklıdır. Zat yönünden "Ben ateşin aynısıyım." dememiştir.

3. Erzurumlu İbrahim Hakkı (k.s) Hz.lerine göre:

Nice Besleyesin

*Nice bir besleyesin, bu kadd ile kameti
Düştün dünya zevkine unuttun kıyameti
Dürüst kazan, ye yedir, bir gönül ele getiri
Yüz KABE'den yiğrektir, bir gönül ziyareti*

**Mansur, Ene'l-Hakk söyledi,
Haktır sözü Hakk söyledi,
Nâdân mukayyed anladi.
Amma ki mutlak söyledi.**

Yani burada söz Mansur'un dilinden gelse de Hakk'tan idi. Nasıl ki Musa'ya (a.s) tecelli olduğunda hitap ağaçtan beliren ateşten değil Hakk'tan idi... Hakk, ağaçtan seslendiğinde oluyor da velisinden tecelli etse olmaz mı? Bunun gibidir. Yani kayıtlı olan kul değil mutlak olan Hakk bu sözü söyledi. Mansur iç âleminde öyle bir yere vâsıl oldu ki orada şeyş cihetten "İnnî Enallâh" sadâsını duyuyordu. Bu sadâ ona galebe etti ve dilinden çıktı.

4. Ebu'l-Vefâ (k.s) Hz.lerine soruldu:

"Mansur Ene'l-Hakk demiş, ne dersiniz?" Cevabı ârifânedir:

"Ya Ene'l-Bâtıl mı deseydi!"

Hallâc-ı Mansur Hz.leri sadece bu sebepten idam edilmemiştir. Devrin siyasi karışıklığının da bunda tesiri vardır. Kendilerine Hallâciler diyen bir grup Karmati sapık mezhebi mensubu halife aleyhine teşkilatlanmış ve Mansur Hz.lerine de iftiralar atmıştı. Hallâc (k.s) her iki sebepten de, insanlara gerek dinî gerekse siyasî gözdağı vermek için önce kırbaçlanmış sonra Bağdat'ta ağır biçimde idam edilmiştir. İdam edilmeden önce halk taş atmaya başladı. Atılan taşlara hiç ses çıkarmıyor, hatta tebessüm ediyordu. Bir dostu, taş yerine gül attı. O zaman Mansûr hazretleri inledi. Sebebi sorulduğunda:

"Taş atanlar beni yakînen tanımayanlardır. Tabiidir ki halden anlamazlar. Halden anlayanların bir gülü bile beni incitti." cevabını verdi.

Bu arada kendisinden nasihat istemek için gelen hizmetçisine:

"Nefsi, yapması gereken bir şeyle, ibadetle meşgul et! Yoksa o seni yapılmaması gereken bir şeyle, haramlarla meşgul eder." dedi.

Bir gün kendisine; "Sabır nedir?" diye sorduklarında, "Sabır odur ki; iki elini ayağını keserler, onu köprü'nün üzerine asarlar ve hatta bundan daha acayip muameleler yaparlar da bir kere âh etmez." buyurdu. Kendisinin ölümü ve idamı böyle cereyan etmiştir.

Büyük velilerden biri keşif âleminde gördüğü bir zuhûratı şöyle anlatmıştır:

"Hallâc'ın ruhunu yüceler yücesinde gördüm, Firavunu ise aşağılar aşağısında. Firavun diyordu ki:

'Ben de "Ene'l-Hakk" dedim sen de. Niye bu hale düştüm? Sen neden o haldesin?" Hallâc dedi ki:

'Ben Ene'l-Hakk dedim kendimi sildim, Hakk'ı ispat ettim, hakikatim olan nur tecelli etti, hitap orandı. Sen 'Ene'l-Hakk' dedin. Kendini ispat ettin, Hakk'ı gizledin, fark bu..."

Yine naklederler ki: Onu darağacında astıkları vakit iblis yanına geldi ve

"Bir Ene (ben) sen dedin, bir Ene de ben. Sen 'Ene'l-Hakk' dedin, ben 'Ene hayrun minhü/ Ben ondan/ Âdem'den hayırlıyım.' Dedim. Nasıl oluyor da bu yüzden senin üzerine rahmet, benim üzerime lânet yağıyor?" diye sordu. Hallâc-ı Mansûr şu cevabı verdi:

"Sebepe şudur. Sen 'Ene' dedin, kendini ortaya koydun. Ben 'Ene' dedim, kendimi ortadan kovdum. Benliği ortaya getirmenin iyi olmadığını, benliği ortadan kaldırmanın ise gayet iyi olduğunu bilesin, diye Allahü Teâlâ bana rahmet, sana ise lânet etti."

Benlikten ebediyen Allah'a (c.c) sığınırız.

Hallâc-ı Mansûr, zamanındaki bazı zâhir âlimlerinin anlayamadığı bir sâdık, Allahü Teâlâ'nın aşkı ile yanan bir Hakk âşığıdır. Şiddetli mücâhedeler ve çetin riyâzetler çekmiş, himmeti yüksek, kerâmetler sahibi bir velidir. Sözleri güzel, konuşması fasîh ve belîğ, firâseti üstün, hakikat, esrâr, mânâ ve marifetler sahibi olup, yaşadığı müddetçe, daima ibadet ve riyâzetle meşgul olurdu. Günde bin rekât namaz kılmış, Şehit edildiği günün gecesinde de 500 rekât kılmış olup, her gece en az dört yüz rekât namaz kılmaya kendisini mecbur tutardı.

Allah (c.c) bu büyük âşığın şefaatine nail eylesin, sırrının kudsiyyetini âli eylesin.

Necip Fazıl merhumun şiiri ile O'nu selamlıyoruz.

Sana taş attılar, sen gülümsedin

Dervişin bir çiçek attı, inledin

Bağrımı delmeye taş yetmez, dedin

Halden anlayanın bir gülü yeter...

Dr. Durak PUSMAZ

Tarihçi Tahsin Ünal, Osmanlılarda Fazilet Mücadelesi isimli eserinde (s.67) şöyle bir olay anlatır:

"İstanbul fethedilince Fatih Sultan Mehmed'e pek çok şair kasideler yazıp sunmuş, zamanın âdeti gereği kendilerine büyük bahşişler verilmişti. Bu arada bir Türkmen saz şairi de:

Devletlü hünkârım sabahınız hayır olsun

Yediğin bal ile kaymak, güzergâhın çayır olsun

diye yazıp göndermişti. Bu iki mısrayı çok beğenen Fatih, ozana çok ihsanda bulunmuş, büyük miktarda bahşiş vermişti. Bu durumu garipseyen adamları:

'Efendimiz, bundan daha iyi şiirler yazıp gönderenlere daha az bahşiş verdiğiniz halde, şu manasız iki mısrayı gönderene daha çok bahşiş verdiniz. Bunun sebebi ne ola ki?' dediklerinde, Fatih:

'Bunu hepsinden daha samimi ve riyadan uzak buldum.' demiştir.

Evet, samimi olmak, içten geldiği gibi davranmak, yapmacık hareketlerden uzak olmak çok güzel şey. Bunlar insanın kadrini yüceltir, değerini artırır, güzelliğine güzellik katar, Allah katındaki manevi mertebesini yüceltir. Dinimizde buna kısaca 'ihlâs' diyoruz. İhlâs; kalbi temiz tutmak, safiyetini bozacak şeylerden uzaklaştırmak demektir. İhlâs, rıyanın zıddıdır.

Riya; ibadet ve işlerin samimi niyetle değil, gösteriş için yapılmasıdır. İhlâs ise ibadet ve işlerin samimi niyetle, içtenlikle Allah rızası için yapılmasıdır.

Riyada maddi menfaat, çıkar söz konusudur. Riyakâr insanlar maddi menfaatleri neyi gerektiriyorsa onu yaparlar, ona göre hareket ederler. İhlâsta ise iyi niyet ve Allah rızası esastır. İhlâslı kimseler yaptıkları her şeyi Allah rızası için yaparlar, gönülden yaparlar. Riya iki yüzlülüktür. İhlâs ise içtenliktir, samimiyettir, dini ve ibadeti Allah'a halis kılmaktır. Bu yüzden Yüce Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

"İnsanlara, dini yalnız Allah'a halis kılarak ibadet etmeleri emrolundu.." (Beyyine Sûresi, 98/9)

"De ki benim Rabbim adaleti emretti. Her mescidde/her secde yerinde yüzünüzü O'na doğrultun, dinde O'na karşı samimi olun ve O'na yalvarın. İlk defa sizi nasıl yarattı ise yine O'na döneceksiniz." (A'râf Sûresi, 7/29)

"De ki; Allah bizim ve sizin Rabbiniz olduğu halde, O'nun hakkında bizimle tartışmaya mı giriyorsunuz? Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da size aittir. Biz O'na ihlâsla/gönülden bağlananlardanız." (Bakara Sûresi, 2/139)

Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şeriflerden öğrendiğimize göre riya, münafıklık alametidir. Peygamber Efendimiz zamanında münafıklar da aslında inanmadıkları halde gösteriş için camiye ve cemaate giderler, mallarını hayır yolda sarf eder gibi görünürler, hatta savaşlara bile katılırlardı. Haklarında inen ayetlerde onların samimiyetsiz, sırf gösteriş için yaptıkları bu tür davranışları kınanarak şöyle buyrulur:

"Münafıklar Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Allah da onların hilelerini ve oyunlarını bozar. Onlar namaza kalkarken üşene üşene kalkarlar. Müslümanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı da pek az hatırlarlar." (Nisâ Sûresi, 4/142)

"Allah'a ve ahiret gününe inanmadıkları halde mallarını insanlara gösteriş için sarf ederler." (Nisa Sûresi, 4/38)

"Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar gösteriş yapanlardır, hayra da mani olurlar." (Mâûn Sûresi, 107/ 4-7)

"İnsanlardan bazıları da vardır ki, inanmadıkları halde 'Allah'a ve âhiret gününe inandık' derler. Onlar kendi akıllarınca güya Allah'ı ve müminleri aldatırlar. Halbuki onlar ancak kendilerini aldatırlar ama bunun farkında değildirler. Onların kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını çoğaltmıştır. Söylemekte oldukları yalan sebebiyle de onlar için elim bir azap vardır." (Bakara Sûresi, 2/8-10)

Genel olarak insan, yaptıklarının başkaları tarafından görülmesini, takdir edilmesini ister. Bu, insanın yaratılışında vardır. Onun için ihlâsla amel etmek nefse güç gelir. Bu yüzden sevabı çoktur. Zaten Yüce Rabbimiz yalnız ihlâsla yapılan amel ve ibadetlerimizi kabul eder.

Sevgili Peygamberimiz hadis-i şeriflerinde:

"Allah, sadece halis niyetle ve kendi rızası için yapılan işleri kabul eder." (Nesâî, Cihad/24) buyurmuştur.

Riyakârların yaptıkları amel ve ibadetlere gelince, bunların Allah katında hiçbir kıymeti, hiçbir değeri yoktur. Onlar kendilerini boşa yormaktadırlar. Onun için Peygamber Efendimiz:

"Nice oruç tutanlar vardır ki oruçlarından yanlarına kalacak olan ancak açlık ve susuzluklarıdır. Nice gece-

leyin kalkıp namaz kılanlar da vardır ki, namazlarından yanlarına kalacak olan ancak uykusuzluklarıdır."

(İbn Mâce, Sıyâm/21)

"Kim bir amel ve ibadeti insanlara işittirmek için yaparsa Allah da onu kıyamet gününde insanların huzurunda rezil rüsvay eder. Kim riyakâr bir tutum sergilerse Allah da onun bu durumunu insanlara gösterir."

(Buhârî, Rikâk/36) buyurmuştur.

Aslında amel ve ibadetlerimizin bir şekli yönü, dış görünüşü vardır, bir de iç yönü. Bedenimize nispetle ruhumuzun durumu ne ise, ibadetlerimizde ihlâsın durumu da odur. **Nasıl ki bedenimize hayatıyet veren, canlılık ve hareketlilik kazandıran ruhumuz ise, ibadetlerimizi değerli kılan da ihlâsımızdır.** Ruhsuz beden bir şeye yaramadığı gibi, ihlâsız amel ve ibadetler de bir şeye yaramaz. Onun için sevgili Peygamberimiz hadis-i şeriflerinde:

"Şüphesiz ki Allah sizi değerlendirirken şekillerinize ve mallarınıza bakmaz. Fakat O, sizin amellerinize ve kalplerinize bakar." (Müslim, Birr/34) buyurmuştur.

Hikem-i Atâiyye isimli kitapta da ihlâsla ilgili şöyle denir:

"Amel ve ibadetler bir takım şekil ve suretlerdir. Bu suretlerin ruhu ise kendilerinde mevcut olan ihlâsın sırrıdır." (Bilal Eren, Güzel Sözler Antolojisi, İst. 1965, s.165)

Büyük mutasavvıflardan **Fudayl b. İyaz** (ö.187/803) da:

"Bir zamanlar yaptıklarını riya için yaparlardı, şimdi ise yapmadıklarını riya için yapıyorlar." der.

Gerçekten nice kimseler vardır ki yapmadıkları güzel şeyleri yapmış gibi görünürler veya başkalarının yaptıkları güzel şeyleri kendilerine mâl etmeye çalışırlar. Bu gibi kimseler toplumda her zaman görülmektedir.

Riyakâr kimseler yalnız iken başka türlü davranırlar, insanların içerisinde iken başka türlü davranırlar. Kimlikleri oluşmamış, kişiliklerini kazanamamışlardır.

Onlar hakkında Hz. Ali Efendimiz der ki:

"Riyakârın iki alameti vardır: Yalnızken tembel, insanları görünce gayretli olur. Methedilince fazla amel, kötüyince ise az amel yapar."

Ebû Umâme, mescidde ağlayan birini görünce:

"Acaba evinde de böyle yapıyor mu?" derdi.

Büyük mutasavvıf **Cüneyd Bağdadî** der ki:

"İhlâs, kul ile Allah arasında bir sırdır. Melek onu bilmez ki sevap yazsın, şeytan ona muttali olmaz ki ifsat etsin. Hevâ ve heves onu fark edemez ki kendisine meylettirsin." (H.Kamil Yılmaz, Tasavvuf ve Tarikatlar, s.169)

İslâm âlimleri riyayı 'küçük veya gizli şirk' olarak kabul ederler. Aslında riyanın küçük şirk olduğunu Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerinde beyan etmiş, ashabına ve ümmetine:

"Sizin hakkınızda en çok korktuğum şey küçük şirk'tir" buyurmuş,

"Yâ Rasûlallâh! Küçük şirk nedir?" diye sorduklarında: "Riyadır. Kullara amellerinin karşılığı verildiği gün, Allahü Teâlâ riyakârlara: 'Dünyada iken iş ve ibadetlerinizi gösteriş için yaptığınız kimselerin yanına gidiniz, onların yanında yaptıklarınızın mükâfatını bulacak mısınız bakalım!' der." (Ahmed, Müsned, V, 428) buyurmuştur.

Başka bir rivayette de:

"Şüphesiz ki riya şirk'tir." (İbn Mâce, Fiten/16) buyurulmuştur.

İhlâs, sâlih amel/yararlı iş ve ibadetlerin ilk şartıdır. İhlâs olmadan sâlih amel ve ibadet olmaz. Onun için Yüce Allah:

"Her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın." (Kehf Sûresi, 18/110) buyurmuştur.

Kur'ân-ı Kerimde, dini halis olarak Allah için kılmak, ibadet ve dualarımızı sırf O'na yapmak üzerinde ısrarla durulur. Zümer sûresinde:

"Biz sana kitabı gerçeğin ta kendisi olarak indirdik. O halde sen de dini yalnız Allah'a tahsis ederek/ihlâsla ibadet et. İyi bilin ki halis din, yani bütün gönlüyle candan itaat, yalnız Allah'a yaraşır." (Zümer Sûresi, 39/2-3) buyrulur.

İbn Merdûye'nin Yezid el-Kursî'den naklettiğine göre bir şahıs Hz. Peygamber'e:

"Şayet biz mallarımızı şan şöret olsun diye tasadduk edersek, Allah bize bir mükâfat verir mi?" diye sormuştu. Hz. Peygamber:

"Hayır!" diye cevap verince bu sefer o şahıs:

"Hem Allah rızası, hem de şan şöret için tasadduk edersek?" diye sordu. Hz. Peygamber:

"Allah, halisane olarak sadece kendi rızası için yapılmamış hiçbir ameli kabul etmez." dedi ve bu ayeti okudu. (Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân (trc. M. Han Kayani ve dğr.), İst.1996, V, 94)

Kur'ân-ı Kerim'de mütevazı ve ihlâslı kimselerin bazı güzel vasıflarına işaret edilerek şöyle buyrulur:

"Sizin ilahınız bir tek ilahtır. O halde sadece O'na boyun eğin. Ey Muhammed! Mütevazı ve ihlâslı olanları müjdele. Onlar Allah'ın adı anıldığı zaman kalpleri titreyen, uğradıkları musibetlere sabreden, namazlarını dosdoğru kılan, kendilerine verdiğimiz rızıklardan hak yolunda harca-yanlardır." (Hac Sûresi, 22/34-35)

Evet, ihlâslı kimseler bu gibi güzelliklere sahip yüce insanlardır. Kalplerindeki ihlâsın alametleri ve pırlantıları dillerinde ve hareketlerinde belirir. Onun için sevgili Peygamberimiz:

"Kim kırk gün Allah için İhlâsla hareket ederse hikmet pınarları kalbinden diline dökülür." (el-Fethu'l-Kebîr, II, 376) buyurmuştur. Efendimiz konu ile ilgili diğer hadis-i şeriflerinde de şöyle buyurur:

"Kalbini imanda samimi kılan, onu her türlü kötülüklerden arındıran, dilini doğru tutan, nefisini huzur ve sükûna kavuşturan, ahlakî yönden istikamet sahibi olan, kulağını gerçekleri dinlemeye, gözünü de gerçekleri görmeye açık tutan kimse kurtuluşa ermiştir." (el-Fethu'l-Kebîr, II, 131)

"Mümin bir kimsenin kalbi şu üç özelliğe sahip olduğu müddetçe hıyanet, kin ve husumet beslemez: İş ve ibadetleri, tam bir ihlâs ve Allah için yapmak, Müslümanların başlarındaki idareciler için hayır dilemek, Müslümanların cemaatinden ayrılmamak. Çünkü Müslümanların duası onları arkalarından kuşatır." (Tirmizi, İlim/7)

Yazımızı *Hacı Bektaş-ı Veli'nin* şu beytiyle noktalayalım:

Niyetin temiz, özün berrak olsun.

Gördüğünü ört, görmediğini söyleme.

Ey Kardeşim!

İ. Hakkı Hüdâverdi

Ey kardeşim!

'Dünya bir gündür, o da bugündür.' derler. Hala ne diye oyuna dalar gidersin. Gel, iki hoş-beş edelim. Sözüm evvel kendime, sonra sanadır. İkimizin şahsında tüm kardeşlerimizdir.

Geçenlerde düşündüm, kara toprağın altı nasıl acaba? Soğuk, ama ıssız değil. Oranın da sakinleri var. Bugün kabri, kabir ahvalini hepimiz epey biliriz. İnanan da inanmayan da oraya gidecek. Dünya bir oda, âhîret bir oda ve yan yana. Burada işi, vakti biten ölüm kapısından geçip, mezar bekleme salonundan diğer odaya geçiyor ve o oda sonsuz... Ama oraya sanki bizden başka herkes girecekmiş gibi davranırız. Koskoca kâinatı yoktan var eden Mevlâ'mız (c.c) bizi yaratmış, yedirmiş, büyütmüş. Ya senin benim halim nedir? Kendisine ekmek veren, can veren Zata nankörlük değil midir?

Şöyle gün içinde Allah'ı hatırlayıp da gözlerimiz yaş dolamadı. Peygamberimizi (s.a.s) anamadık ciğeri-miz yana yana. Bizim için çektiklerini hiii düşünmedik. O güzel ashabin (r.anhüm) çilesini de göz ardı ettik. Şimdi bizim adımız Müslüman, öyle mi kardeşim? Evet adımız Müslüman ama tadımız Müslüman mı? İçimize sinmiş mi iman, İslâm... Hadi gel, çikalım dağlara, kırlara. Bir gün pamuk gibi atılacak dağlara çikalım da ibret alalım. Bak kurt, kuş, çiçek böcek tesbih ediyor. Sen, ben eşref-i mahlûkuz. Biz tesbih etmezsek böcekten ne farkımız kalır!

Kalk arkadaş, gidelim

Dereler yoldaşımız

Dağlar omuzdaşımız

Dünyayı seyredelim

Ezan okunduğunda "Bu ezan beni çağırıyor" diyor musun hiç? Ezan, Müslümanı davet ediyor. Sen Müslümansın, peki sen neden davete icabet edip Rabbinle konuşmaya görüşmeye gitmiyorsun? Namazda gözü olmayanın ezanda kulağı olmazmış. Hiç namaz kılamadığın için içinde bir üzüntü, sıkıntı oluyor mu? Olmalı değil mi? Bir vakitten başla da devam et bak ne kolay ne tatlı. Dinlersen beni sözüm budur, senin iyiliğin içindir.

'Aman sen de'de bana, ne fark eder... Bir gün sözümün hak olduğunu anlayacağız ikimizde. O gün elden ne gelir. Bak her saniyen, her günün, her saatin bir adımdır. Nereye? Ölüme. "Ölüm sessiz bir nasihatçidir." Beni dinlemiyorsan bari ölümü dinle. 'Gel bakalım falan, gel bakalım filan' dediklerinde, nereye kaçacaksın?

Bilmem nere kaçacaksın?

Nerelere uçacaksın?

Emrullâhı tutmaz isen

Hangi emri tutacaksın?

Sen hala mal biriktiredur, yiyemeden öleceksin. Mal mirasçına, hesabı sana kalacak. Sakın işçine fazla ücret verme, hatta hakkını ye(!) Yarın kıyamette karşına dikilecek garip işçin orada fazlasıyla tazminat alacak senden. Sen burada onun bunun hakkını yemeyi kendine kar sayadur. Bakalım Yüce Mahkeme'de hesabın nice olacak? Kim bu dünyada kalmış, hangi giden ne götürmüştü?

Komşun aç iken tok uyuyan sen. İşçinin teri sırtında kabuk bağladığı halde ücretini vermeyen, yetim malı yiyen, yalan söyleyen, hep birilerini suçlayan ama kendinde hiçbir hata aramayan sen. Dün-

yada üç beş kişiye karşı rezil olmamak için bin kılıf, bin takla ile gerçekleri gizleyen ama âhirette tüm defterlerin açılacağını, İlahi kameraların çekimlerini unutan yine sen. Sen, ben, o... Bu hepimiz. Nereye kadar bu gafillik?

Gerçek Müslüman!!! Evet, gerçek Müslüman haram yemez, kafasını kesseler yalan demez, kötü düşünmez. Yahu kendine bir bak! İnsanlar seninle iyi geçinmek için mücadele veriyorlar, bu ne biçim Müslümanlık! Sen mi halkın yükünü çekeceksin? Ama yooo... Kolayını bulmuşsun. Halka yükünü çektiriyor, kapris yapıyor, keyfine bakıyorsun. Sevmediğine iftira atıp, yalan söyleyip, gıybetini yapıp âhirette onu sevap zengini yapacaksın, haberin yok!

Mevlânâ (k.s)... Koca insan ne demiş bak şu sözü dinle de için titresin.

Hz. Mevlânâ'ya:

"Sen, Şems gelmeden evvel kimsenin şüphesi olmayacağı dört dörtlük bir mü'mindin, hocaydın, öğretmendin, müderristin (O zamanki Selçuk Üniversitesi rektörüydün). Sen her şeyi biliyordun, sana üstelik Şam'daki hocan söylemedi mi 'senin bilemeyeceğin bir şey kalmadı' diye..."

Hz Mevlânâ:

"Evet doğrusunuz, doğru söylüyorsunuz." diyor.

"Peki, senin ibadetlerinde bir eksiklik var mıydı?" diyorlar. Mevlânâ,

"Hayır." diye cevap veriyor.

"Peki, sen Şems'ten ne öğrendin ki böyle perişansın, şu haline bak!" dediler.

Mevlânâ'nın, Hz. Şems'in son kayboluşundan sonraki tablosu bembeyaz bir çehre idi.

Âşıkların rengi sarı olur, renkleri beyaz bir çehre ile bitmiş tükenmiş manzarasındaydı. İşte onun hikmet-i sebebinin sordular. O zaman Hz. Mevlânâ'nın mânâ ilimleri ve tasavvufun özüne ait müthiş bir açıklaması oldu. Dedi ki:

"Evet, dediklerinizin hepsi doğru. Fakat ben Şems'e rastlamadan önce üşüdüğüm zaman ısınıyordum ama Şems'ten sonra artık ısınmıyorum. Çünkü Şems bana bir şey öğretti. 'Yeryüzünde bir tek mü'min üşüyorsa, ısınma hakkına sahip değilsin.' Ben de biliyorum ki, yeryüzünde üşüyen mü'minler var, artık ben ısınmıyorum. Eskiden açken bir çorba içince doyardım. Ama şimdi

hiçbir şey bana bir besin hazzı vermiyor. Çünkü biliyorum ki açlar var. İşte Şems bana bunu öğretti."

Bu öğrettiği şeylerse, Fahr-i Kâinat Efendimiz'in (s.a.s) ahlâkının tâ kendisidir.

Ağlıyorum şu perişan halimize... Bilir misin ağlamamak kalb katılığındandır? Nasihatten etkilenmemek kalbin mühürlü oluşuna işaretmiş. Gidişat, iyi gidişat değil. Zararın neresinden dönersek dönelim, yeter ki dönelim. Az da olsa temizleniriz. Gönlümüz ferahlar. Şu İslâm âleminin durumunun suçluları hepimiziz. Sanki Müslüman biz değilmişiz, Kur'ân bizim kitabımız değilmiş, sanki Peygamber (s.a.s) bize gönderilmemiş gibi haramı yedik, Kur'ân'ı baş tacı etmedik, emirlerini okumadık, hatıta kendisini bile okumadık, anlamaya çalışmadık. Dünya ve âhiret yolundaki ışıklı tabelalarımız olan hadis-i şerifleri bile eleştirdik haddimizi aşarak. Biz mi Müslümanız, yoksa Müslüman taklidi mi yapıyoruz. Eh âhirette ateşte odun gibi yanmanın, hesaba çekilmenin taklidi olmaz. Dublör de kullanamazsın. Her sahnende başroldeyin, bunu aklından çıkarma!

Ama yok, sen de ben de Allah'ın kuluyuz. Biz neden sıkıntı çekelim hem dünyada hem âhirette! Dünyada da iyilik âhirette de iyilik bizim hakkımız.

Kalk Arkadaş Gidelim

Ölen olur, yıpranmaz
Giden gider, aranmaz.
Böyle geçer ömrümüz,
Bir gün gelir, ölürüz.

Haberimiz olmadan.
Ve o zaman, o zaman,
Hayat neymiş görürsün
Bırak, keyfini sürsün.

Şehirlerin, köleler
Yeter bizi tuttuğu
Tükensin velveleler
Kalk arkadaş, gidelim

İnsanın unuttuğu
Allah'ı zikredelim.
Gül ve sümbül hırkamız,
Sular, kuşlar, halkamız.

Necip Fazıl Kısakürek

Köstendilli Ârif-i Billâh Halil Efendi'den (k.s)

Müridi İhsan Efendiye Mektup - 3

Kıymetli İhsan Efendi oğlum!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun.

Cenâb-ı Hakk âfiyetiyle sizleri kâim eylesin. Daima tevhid üzere sabitkadem eyleyip râzı olduğu amel-lerle zahirinizi, bâtınınızı kâim eylesin.

Maksûdum, sayılı nefesim tamam olmadan sayılı mektûbların zât-ı âlinize ulaşmasıdır. Bu satırlardaki mânâ, sadırlardan dökülen mânânın tezâhürüdür. Binâenaleyh inşaallah sizin pâk ve temiz sinenizden istifade edecek sadırlara gerek satır, gerek kelâm olarak intikal edecektir ve bu anlatılanlar burada kalmayacak, tâliplerine her zaman hayra vesile olacaktır diye düşünmekteyiz. Zira bundan evvel böyle oldu, bundan sonra da böyle olacaktır. Şurada mevzu olan hâdiseler ne ikimizle beraber başladı ne bu beraberlikten sonra nihayet bulacaktır. Bu mânâ ezelden ikram edildi, ondan ona, filandan diğerine intikal eyledi; müteselsilen sizin öğrenmeniz gereken bu mânâ fakirin sadırına indirildi, şimdi de istidadınız derecesinde size akmakta. Kim bilir bu peyman (kadeh) daha kaç el dolaşacak, kimden nüş edecek, hangi sâki elinden içecek, Allah Teâlâ indinde malûmdur. *"Vefevka külli zi ilmin âlim / İstisnasız her ilim sahibinin üstünde bir âlim (daha üstün olan) vardır."* (Yusuf, 76)

Kıymetli İhsan Efendi oğlum!

Allah Teâlâ velâyet denilen bir makam hazırlamış. Bu makamı kendisine yakınlık haline sahip olanlara mesken ve sıfat eylemiş. Velâyet veya velî ha-

lini müşahede etmek henüz daha o velâyet halinin zâhirini müşahede etmektir. Yoksa velayetin bâtını hali ve sırrını müşahedeye imkân yoktur. O mânânın görülebilen kısmını müşahedeye izin olsa da velâyetin sırrını idrak mümkün değildir. Hatta bu makama inmemek üzere oturan zât dahî bunu ifadededen âcizdir. Sen yediğin bir yemeğin tadını, aldığın zevkin sendeki hissiyatını dahî karşıdaki insana aktaramazken fâni olmayan bakî bir zevkin lezzetini nasıl aktarırsın! Hele bu lezzet, tatmaktan öte kişiyi dâimî bir hal üzere kuşatırsa hangi lisânla, hangi kelâmı karşıdakine aktarılabilir? Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn er Rûmî (kuddise sırruhu) "Ben sana insan-ı kâmilden, velâyet makamındaki zâtın güzelliğinden, Allah Teâlâ'nın müsaadesiyle, kıyamete kadar bahsetsem gene de anlatamam." buyurmaktadır. Ol sebepten bazıları nefsin mertebesinde ve insanî ruh ile alışverişlerinde velâyet sahibi oldukları zannına kapılırlar. Ama henüz mahlûk dairelerinden çıkamamışlardır. Ne zamanki Halik kendisini gösterir, işte ol zaman sabahleyin güneşin görünmesi gibi artık ne yıldızlardan ne de kamerden bir eser kalır. Aynı bunun gibi, sen sen olduğun müddetçe O kendisini kâmil göstermez. O (c.c), kemâliyle tulû ettiğinde de senden eser kalmaz. İşte benlik vehmi o zaman izâle olur. Arada hicâb kalmaz. Bu anlattığım makam dahî kemâl mertebelerinin başlangıcıdır. Nihayeti "el ârifi yekfihu'l işâra / Ârif O kimsedir ki işaret o kimseye kâfidir" fehvasınca ancak müşahede ettiğinde zevkini alabileceğin makamlardır. Kuru laf ile hikmet veya ilim kelâmıyla bu makamlar anlaşılmaz.

Biz mevzuumuza dönersek, velâyet makamı işte Allah Teâlâ'nın artık kulunda cüzî irade gibi görünen o halin küllî iradeye kalbolmasıdır / dönüşmesidir. Yani velîsi / dostu Allah olan zâtlara "velî" denir. Bir kişinin velayeti kimdeyse yani velîsi olarak kim tayin olunmuşsa izin ve salahiyeti artık o kişinin velîsinden sorar ve o kişiyi velîsiyle beraber müşahede ederiz. Velî, harekât ve sekenâtı ancak velâyetinde olan zâtla müşahede edilmesi gereken zât demektir. Yani velîden zuhur eden haller Allah Teâlâ'nın nuruyla müşahede edilmezse kişi sırat-ı müstakimden düşer, âyete bakıp da onu başkasının kelâmı zannetmek gibi, kalbi küfür perdesiyle kararır. Dağlara taşlara bakılıp da ibret alınır da, ahsen-i takvîm üzere yaratılmış insanın güzelliğini ortaya koyan zât, ibret nazarı olmadan, îmân ve insaf ile bakılmadan anlaşılabilir mi? Bu sebepten birçok velîyullah yaşadıkları devirde alelade insanlar gibi muameleler görmüşler, kendileri bu durumdan hiç müşteki olmamışlar, lâkin halk bu insanların kemâlinden yaşadıkları müddet zarfında maalesef istifade edememiştir. Kâinâta ibret nazarıyla bakmayanların kendisi gibi gördükleri insana ibret nazarıyla bakması elbette ki muhaldir. Zaten hidayet öyle bir zevk-i manevîdir ki, kişi bu hale eriştiğinde hem kendi benliğini hem insanlardaki güzelliği fark etmeye başlar. Yani hidayete erenler dikkat buyurursan mahlûkata ve bilhasna insanlara hizmet gayretindedirler. Çünkü hidayet nuru onu, insanı görmeye sevk eder. Şöyle bir tefekür buyurduğunda hidayetten mahrum olan insanların hem kendilerine hem de başta insanlar olmak üzere etraflarına karşı zalim bir halde yaşadıklarını fark edersin.

Ne zamanki Halik kendisini gösterir, işte ol zaman sabahleyin güneşin görünmesi gibi artık ne yıldızlardan ne de kamerden bir eser kalır. Aynı bunun gibi, sen sen olduğun müddetçe O kendisini kâmilten göstermez. O (c.c), kemâliyle tulû ettiğinde de senden eser kalmaz. İşte benlik vehmi o zaman izâle olur. Arada hicâb kalmaz. Bu anlattığım makam dahî kemâl mertebelerinin başlangıcıdır.

Kıymetli İhsan Efendi oğlum!

Velâyet haline erişebilmek müridin maksûdu olmalıdır. Zira evvelce de arz ettiğimiz üzere mürid bu yola girerken "Maksûdum Allah'tır, taleb ettiğim de sadece O'nun rızasıdır." diyerek girmeli. Velâyet haline erişebilmek meselesini mürşid-i kirâm hazerâtı iki şekilde olur, diye beyân etmişler. Birincisini velâyet-i vehbî, ikincisini ise velâyet-i kesbî diye tasnif etmişler. Velâyet-i vehbî, tabirinden de anlaşıldığı üzere sonradan say ü gayret etmekle ele geçmeyen, ezelden Cenâb-ı Hakk'ın takdiri, kudretullahın kaderdeki tezahürüyle kişinin ruhlar âleminden velî olarak ihtiyardır / seçilmesidir.

Meselâ Hazret-i Pîr Bâzü'l-Eşheb Abdulkâdir Geylânî tevatüren (insanların çoğunun şahit olduğu, inkâra mecal olmayan) gelen haber-i sâdıklarla (doğru haberlerle) ayân beyân olmuştur ki, kendisinde zuhûr eden kerâmât-ı ilâhîlerle ta ezelden velîdir, velâyet makamının sultanlarından. Hatta şu an dahî bizler müşahede etmekteyiz ki, ondaki velâyet kudreti ve tasarrufât kıyamet günü dâhil ebediyete kadar da devam edecektir.

İşte meşhur olan bir hâdis: Abdulkâdir-i Geylânî Hazretleri, sabî (bebek) halindeyken Ramazan günü annesinden süt emmezmiş, iftar vakti geldiğinde sütünü ister,

imsak vaktiyle ağzını mühürlermiş. İmdi bu, çalışarak olacak şey mi? Allah Teâlâ'nın velâyet burhanı olarak insanlığa ibret olsun diye gösterdiği kerâmettir. Daha çocukken eşkıyayı ıslah edip o eşkıya gürûhunun şekâvetini irşadıyla saadete tebdil edip Bağdat şehrine öylece dâhil olması meşhur kerâmetlerindedir. Yani ezcümle velâyet-i vehbî sınıfına mensup olan Allah velîleri ruhlar âleminde, ervâh-ı enbiyaya (peygamberlerin ruhlarına) en

yakın halde bulunup bu sırla, aynı peygamberlerin sonradan nebî ve resul olmamaları gibi onlar dahî velâyet makamına sonradan çıkmış insanlar değildir. Bu cilve-i Rabbanî ve hikmet-i ilâhînin bir tezahürüdür. Bunun akıl ile izahı mümkün değildir. Ancak şu var ki; bu nevî zevatın bulunması Allah Teâlâ'nın rahmetinin genişliğine, ümmet-i Muhammed'in velîlerinin büyüklüğüne, sırat-ı müstakimin nurlu ve bereketli yolunun güzelliğine delil olsun diyedir. "Yâ Rabbî, beni velî kıl!" diyerek dua etmek ile ele geçen veya kişiye bahşedilen velâyet hali, velâyet-i vehbî değildir. Çünkü dua etmek de bir gayret ve taleptir. Ancak istisnası şudur ki: Hak Teâlâ ezel-den takdir eylediği ve seçtiği velîyi böyle bir duaya sevk edebilir. Yani onun öyle dua etmesi de vehbîdir. Amma bu hal üzere değilse vehmîdir (Kişinin kendi evhamıdır.). Velâyet-i vehbî ile velâyet-i vehmîyi birbirine karıştırana zaten hiçbir sözümüz yoktur. Zira evhamın peşinde koşan kişiye ne mürşid ne de peygamberler bir şey yapabilir. Evham, bâtil bir tercihtir. Hakk katında yok sayılana rağbettir. Bâtıla ve Hakk'tan gayriye talip olana kim yardım edebilir? "Felen tecide lehu velîyyen mürşida / Artık ona asla doğru yolu gösterecek bir dost bulamazsın." (Kehf, 17)

Şimdi gelelim ikincisine. Velâyet-i kesbî, gene tabirinden anlaşıldığı üzere gayret ederek, azmederek Allah Teâlâ'nın ihsan ettiği sâlih amellere rağbet ederek, velîlerle ülfet ederek, zikir ile fikir ile meşgul olarak Cenâb-ı Hakk'ın kişiyi velâyet makamına çıkarması demektir. Zira her insan mademki sûretâ insan olarak yaratılmıştır, o halde Allah Teâlâ'nın halîfesi ve velîsi namzetidir. Cenâb-ı Rabbü'l-âlemin, âlemlerin Rabbi olan Hazret-i Allah her âlemde istediği terbiyeye muktedir olduğundan kişinin bu terbiyeyi, rızayı tahsil yönünde

tercih etmesi onu neticede velâyet haline eriştirir. Şöyle bir misal verelim: Velîlerin adedini bin kişi kabul etsen bu bin kişiden velâyet-i vehbî yoluyla o makama erenler ancak on kişidir, mütebakîsi (geriye kalanları, diğerleri) velâyet-i kesbî denilen o makama eriştirilmişlerdir. O on kişi bu yolda hizmet edenlere âdetâ kandil vazifesi görürler. Onlar olmasa sırat-ı müstakimin güzellikleri ve Efendimizin nurunu müşahede zevki sâlikler için gayet zor olurdu. Allah Teâlâ raufu'r-rahîm olduğundan, kelâmını ve kelâmının beşer sûretindeki, Muhammed (s.a.s) ismindeki zâtını ve o kelâmın ve ol güzeller güzeli

Hazret-i İnsan Efendimiz'in şerhi ve tefsiri olan ashabını bu âleme göndermekle kalmadı, bu âyetlerini müşahade etmemiz için en büyük âyât-ı kevnîyelerinden olan böyle hazret-i insanları bizlere gönderdi. Kuluna ziyâde sevgisi ve muhabbetinin eseri olarak ezelden takdir edilmiş Allah velîleri, insanların kalplerini bu Muhammedi nura uyardırdı, vesile oldu.

Bazı ahmaklar bu velî zâtlara hürmet ve muhabbet etmeyi dinin dışındaki bir muhabbetmiş gibi bidat kabul ediyorlar. Böyle kabul etmek, sonradan uydurulmuş olanların yani bidatlerin başıdır. Fahr-i âlem (s.a.s) buyurmuyorlar mı?

"İmân etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de imân etmiş olmazsınız." diye... Adı üstünde Allah velîsi olan zâtları Allah için sevemeyen bir kişi seni beni sever mi? Bu sevgiden mahrum olan kişi Efendimiz'in buyurduğu üzere imân sahibi olabilir mi? İmânâ eremeyen kişi dünyada ve âhirette huzurlu bir kalp sahibi ve cennet sıfat ve âhirette cennet mekân olabilir mi ki hadîs-i şerifte 'birbirinizi sevmedikçe' buyruluyor. Yani kemâlinize, nâkısânıza bakmadan birbirinizi seviniz, ikazında bulunuluyor. Nâkısı bile sevmek imân alâmeti iken kâmilî sevmemenin ne alâmeti olduğunu tefek-

İşte meşhur olan bir hâdise: Abdulkâdir-i Geylânî Hazretleri, sabî (bebek) halindeyken Ramazan günü annesinden süt emmezmiş, iftar vakti geldiğinde sütünü ister, imsak vaktiyle ağzını mühürlemiş. İmdi bu, çalışarak olacak şey mi? Allah Teâlâ'nın velâyet burhamı olarak insanlığa ibret olsun diye gösterdiği kerâmettir.

kür edebiliyor musun? Dikkat et ki, kişi velâyet sahibi zâtlara töhmet etmekle şeytanın adımlarını takip eder. Bu nevî insanlar bir müddet sonra nâfile ibadetleri terk eder ve hatta ashâb-ı kirâmı da hafife alır hale gelirler. Sonra daha da ileriye giderler. Efendimiz'in (s.a.s) sünnetinden ayrılır, sünnet-i şerîfelerini de küçümserler. Onlar bilmezler ki Allah velîlerine dil uzattıkları için Rasûlullah Efendimiz (s.a.s) onlardan nazarlarını çekmiştir, ol sebepten

Efendimiz'e (s.a.s) muhabbet edemezler. Efendimiz'e (s.a.s) tâbi olmayı onun sözünü ezber etmek, tarihteki malûmatı hafızaya almak zannederler. Ve neticede Allah Teâlâ muhafaza eylesin, Hakk yoluna tevdi ediyorum, zannederken kendi benliklerinden görünür insanları bâtila sevk ederler. Böylece, yani velâyeti inkâr ederek kendilerini tercih ettiklerinden kendi benliklerinden görünür, Allah velîsi olarak kendilerini ilân ederler. Allah velîsine bakarsın, Cenâb-ı Hakk'ın muhabbetini, nurunu müşahade edersin. Velev ki âyet okumasın, hadîs-i şerîf nakletmesin. Huzurunda bu muhabbetle dolaşsın. Kaldı ki onlar âyet-i kerîme ve sünnet-i şerîfe üzere oturup kalkar ve hep bu nurla kişileri hidayete sevk ederler. Amma öteki herife bakarsın, lisânında âyet, din vardır. Fakat halinde ve kelâmında küfür kokusu, benlik ve enâniyet

âşikâre zâhirdir. Velilik yoktur. Bu nevî haller yoktur derken o yokluk beraberinde bir ispat gerektirir. Peki, neyi ispat eyler? Halleriyle, duruşuyla ve kelâmıyla sadece kendi benliğini ispat eder. İşte bunlar tevhid üzere değil, tefrik ve dalâlet üzere olan insanlardır. Koyun postun bürünmüş, vahşi kurttan daha tehlikeli yol kesen eşkiyadandır.

Muhterem İhsan Efendi oğlum, velâyet yolunu

inkâr sadece sözle inkâr etmek değildir. Allah'a yakınlık vardır iddiasında olarak da kişi velâyet makamını inkâr ve yol kesen harami derekesinde bulunabilir. Bunlar da sofî kıyafetindeki, benliğine taptıran sahtekârlardır. Görmez misin, zamanımızda nice namazsız, Cenâb-ı Hakk'ın dinini tahrif eden, hangi dinden olduğu belli olmayan acayip, garaip sözüm ona sofîler türedi. Balkanlar'daki savaşın açıklık ve fakirliğin ve iktidar zafiyetinin ortaya çıkmasıyla

la bunlar da ayrı otu gibi baş gösterir oldu. Eskiden dine ve tarikat âdabına ters küçücük bir harekette bulunan kişinin paşmakları (ayakkabıları) ters çevrildi.

Şimdi adam kendisi ters olmuş, tersi yüzüne geçmiş, kimsenin bir şey dediği yok. Kur'ân-ı Kerîm okuyanla alay eder, hadîs-i şerîf ile meşgul olana "Sadırdan öğren, sadırdan!" diyerek kendisi mânâdan yoksun, mânâyâ işaret etmeye kalkar, "Benim dedem de şeyhti, babam postnişindi, göbeğim burada kesildi, biz şöyle yapardık, böyle ederdik gibi kerâmeti ve fazileti kendinden menkul, kafasında şeyh sarığı, zannedersin ki bostanda bitmiş yaban kabağı, ne kendisi tat alır ne kimseye zevk verir. Şimdi bu soytarıların değil paşmakları, ibret-i âlem için kendilerinin ters çevrilmeleri lâzım ya, ne bizde kudret kaldı ne de bu sahada zülfikârı sal-

layan kaldı. Bu gidiş gidiş değil! Yakın bir zamanda âyetleri bile okuyamayan, namazı bile doğru kılamayan, Allah ve Resûl (s.a.s) ahlâkından beslenen tarikat âdâbını âdetten ibaret zanneden, hatta o âdetleri bile yapamayan derviş bozuntuları kendini gösterecek. İnşâallahu Teâlâ Cenâb-ı Hakk, Kur'ân-ı Kerîm'inde vaat ettiği üzere nurunu tamamlayacaktır. Nurlanmış ve etrafı nurlandıran in-

Dikkat et ki, kişi velâyet sahibi zâtlara töhmet etmekle şeytanın adımlarını takip eder. Bu nevî insanlar bir müddet sonra nâfile ibadetleri terk eder ve hatta ashâb-ı kirâmı da hafife alır hale gelirler. Sonra daha da ileriye giderler. Efendimiz'in (s.a.s) sünnetinden ayrılır, sünnet-i şerîfelerini de küçümserler. Onlar bilmezler ki Allah velîlerine dil uzattıkları için Rasûlullah Efendimiz (s.a.s) onlardan nazarlarını çekmiştir, ol sebepten Efendimiz'e (s.a.s) muhabbet edemezler.

*Ey bâr-i Hudâ be Hakkı hestî,
Şeş çîz merâ medet firistî,
İlim u amel, ferağ-ı destî.
İmân u emân, ten dürüstî.*

*“Yâ Rabbi! Varlığın hakkı için şu altı şeyi
bana ihsân eyle;
İmân, vücûd sıhhati, ilim, amel ve ihlâs, cö-
mertlik ve emirlerini yapabilmek...”*

sanlar muhakkak gelecek, o zaman belki Cenâb-ı Hakk'ın gazap âlâmeti olan bu hal, yerini rahmetine ve rahmetenî'l-âlemin olan Efendimiz'in nurunun tasarrufatına sevk edecektir. Yani evlâdım, velâyet yoktur diye inkâr eden münkirden daha çok velâyet yolunu ehliyesiz olarak ikrar eden sahtekârın zararı vardır. Bunlar bizi ümitsizliğe düşürmesin. Cenâb-ı Hakk son güne kadar muhakkak nurunu tamamlayacak, ahlâk-ı Muhammediye'yi teyit edecek zâtları gönderecektir. Ve her devirde kendisini isteyenlere hidayet râhını gösterecek ve bu nurla nurlandıracaktır. Zamanımızdaki ahvâlin kötülüğü bir başka cihetten tâlipler için hayırlıdır. Çünkü pazar eskisi kadar kalabalık değildir, tenhadır. Alışveriş yapmak için çıkmaya da şöyle bir pazardan geçene Hakk Teâlâ velâyet makamının marifet güzelliğinden ikramda bulunmaktadır. Bakınız, zât-ı âliniz daha bir sene geçmeden dördüncü esmâi mürşidinizden görerek tesbihatta bulunmaktasınız.

Bundan elli atmış sene evvel bir kişi bu esmâi alabilmek için yirmi beş otuz sene huzur-i şeyhte ve dergâh eşliğinde kâim olurdu. Yani âhir zamanın fitneleri olduğu gibi bu fitne devrine göre Cenâb-ı Hakk lûtf-i ihsanını ve nimetlerini genişletmiş, kendisine kurbıyyeti daha da kolay kılmıştır. Kıyamet âlâmetlerinin zikredildiği bir hadis-i şerifte fakır şöyle bir ifade görmüştüm: “İnsanlar, öyle bir zaman gelecek ki alenî olarak sokaklarda, dışarılarda fuşşiyat ve zinâ ile meşgul olacaklar. Onların içinden biri bu melaneti işleyenlere ‘Bari gidin şu fiili duvarın arkasında yapın, alenen yapmayın.’ diyecek. O kişi o zamanın şu içinizdeki Ebû Bekir Sıddîk’i

gibidir.” buyuruyorlar. Cenâb-ı Hakk bizleri muhafaza eylesin. Bu devirleri de görür müyüz, onu bilemem. Lâkin eski sohbet meclislerinde gördüğümüz nurlu ve feyizli insanlarla şimdi sohbet meclislerini ve dergâhları işgal eden zâtları müşahede ettiğimde bendeniz zaten yeterince ızdırap duymaktayım. Herhalde daha ilerisini görmeye kalbi ve bedenî tâkatim yetmeyecektir.

Derviş İhsan Efendi oğlum!

Sâlik seyr u sülûkunda her geçen gün ilmini ve amelini artırmak idrakini ve irfanını kemâle erdirmeye çalışmakla mükelleftir. Zaten sâlik diye ona derler. Cenâb-ı Hakk Kitâb-ı Kerîm’inde: “Rabbine, ölüm sana erişinceye kadar kulluk et.” buyurmuştur. O halde “Bana yeter, bu amelim kâfidir.” demek emr-i Hakk’a muhalefettir. “Bir kere yemek yedim, yemeyim.” diyor musun? “Az evvel nefes aldım, şimdi almasam olur.” diyebiliyor musun? O halde kullukta ve bu kulluğun muhabbetle îfâsı demek olan, kişiyi rıza-i şerîfe ulaştırmak üzere tesis olunan seyr u sülûkta tembellik ve gayreti elden bırakmak ancak gafletle îzah edilebilir. Rıza kapısında böyle bir fiilin îzahı yoktur. Dervişlik daima rıza kapısının eşliğinde bulunmaktır, vesselâm.

Allah’ım, göz açıp kapama süresince dahî kendi nefsimize tâbi olmaktan, bizi bize bırakmandan Sana sığınırız. Bizler Seni bıraksak da, Senin rızandan düşecek hal ve harekâta tâbi olsak da, Sen rahmetinle bizleri muhafaza eyle ve bu muhafazayı râzı olduğun amellerle bizlerde tezahür eyle. Gafletten ve gaflet âlâmeti olan ahvâlden ve ahlâk-ı rezileden Sen bizleri muhafaza eyle. Bizlere giydirdiğin kerâmet tâcını, insan elbisesini ve ahsen-i takvim üzere hilkatini daima ikramınla ve ihsanıyla muhafaza eyle. Seyyatımızı hasenâta tebdil eyle, çirkin ahvâlimizi ahsenü'l-hâle tahvil eyle. Velayetin sırrından haberdar olup, nurunla nurlanmayı, velâyet nuruyla Sana yakınlığı ve Sana yakın kıldığın kulları bu nurla tanımayı bizlere ihsan eyle. Yâ Rabbi, bizleri Senden râzı olan ve Senin de râzı olduğun kullarından eyle.

Âmin. Ve Selâmü ale'l-mürselîn. Vel hamdü lillahi Rabbi'l-âlemin...

Aşk Damlaları

Serkan Kamacı

Aşkı nasıl tarif edebiliriz, bu mümkün mü? Aşk, tarifi mümkün olmayan ilahî bir duygudur. İlahi aşkın potasından süzülen, düştüğü yeri yakan, yakıtça yakan yandıkça da yanma arzusu tutuşturan Allah'ın bizleri var olma sebebiyle halk ettiği en ulvi duygudur.

Herkesin aşkı kendisinin istidadına göre farklılık gösterir. Aşk bir kabiliyettir. **Beşeri aşk, ilahî aşktan bir damladır.**

Aşk yolculuğuna çıkacak beşer, bu beşeriyet ve acizlik içerisinde aşkın ilhamlarıyla tutuşmaya başlar. Esasen bu yanış daha başlangıçtır. Aşkın içinde yok olmaya başlayıp gerçek varlık âleminde var oluş ise, işte o **Allah'ta yok olmaktır.** Yani Hz. Mevlana'nın dediği gibi;

Men toyi toyi Men / Ben benim, sen de ben...

Allah'ta yok olmak ve O'nda var olmaktır.

Allah'ın varlığında yok olmak zaten ebedi bir varlıktır.

Her şeyin tek sahibi olan Allah, her şeye muktedir olan Allah, her yerde olan Allah'ta yok olan zaten her yerde varlık gösterir. Şu güzel nutk-ı şerif buna işaret eder.

Duydum ki bizi yakacakmışsın. Senin olduğun yerde azap yok.

Öyle bir yer var mı ki sen de orda olmayacaksın!

Aşkı anlatmak, aşkı tarif etmek için ciltler dolusu kitaplar, şiirler yazılmış, şarkılar bestelenmiş, resimler yapılmış ama aşk, tam anlamını Peygamber Efendimiz (s.a.s) ile bulmuş.

Efendimiz (a.s) yok iken zaten aşktan söz edilemez.

Aşk, Peygamberimizle aşka gelmiş. Aslında beşeri aşkların hepsi bu ulvî aşkın arayışındandır. O ulvî aşk tüm aşkları kendi potasında eritir, yok eder. Aşkın halleri çoktur. Şekli şemali de yoktur. Aşkın tarifi de pek çoktur.

Aşkı en güzel ifade eden, en güzel anlatan, aşk hallerinden bahseden, aşk bahsinin yakarışlarını, yalvarışlarını anlatan ve aşkı en güzel şekilde tasvir eden **tasavvuf musikisidir. Aşk motifleri musikîyle doruğa ulaşır.**

Musikî bir büyük zatın ifadesiyle; **'Derunumuzdaki ihtizazatın ve kalbi temayulatın ahenkar nağmelerle beyanıdır.'**

Musikî aşkın halleriyle hâllenmektir. Musikî aşğın aşkını, fasğın fiskını arttırır. Musikî zaten Allah'ın aşkını anlatmak O'na duyulan özlemi, O'na duyulan sevgiyi ifade etmek için kullanılmıyorsa (mâsivadır, boş bir hevestir.) haramdır.

“Biz, aşk ehliyiz bilenle söyleşiriz.” der büyükler. Aşk bahsinin geçtiği an canlar verilir. Yunus Emre (k.s) buyurmuyor mu;

Satarım canımı, alan bulunmaz.

Bir can ne ki, canlar feda olsun...

Musikî eskimeyen dostların ifadesiyle insanın olması gereken seviyeden uzak kaldığında şikâyet eder. Nedir bu olması gereken seviye? Hz Mevlana'nın ifadesiyle 'İnsan-ı Kâmil'. Yani kemale ermiş insan. İşte musikî bir nevi güzellikler sultanına giden yoldur. Aşkın hallerini anlatmada daha kuvvetli bir yol yoktur.

Bezm-i ezelde Hz. Allah bize öyle güzel bir şekilde, “Ben, sizin Rabbiniz değil miyim?” sedasıyla seslenmiş ki işte kâinatın sırrı bu güzel sedada gizli. Bütün güzellikler ve bu güzelliklerin tecellisinin kaynağı işte bu sedadır ve herkes bu sedanın güzelliğinin tecellisinin tecellisi peşindedir.

Tekrar mülaki oluruz bezm-i ezelde

Evvel giden ihvana selam olsun erenler.

Musikî de bu sedayı bize hatırlatır. Belki de onandır ki musikî insan ruhunda, gönlünde çok etkilidir. Hani bir şarkı var ya bilirsiniz, '**Bana her şey seni hatırlatıyor.**' Tıpkı bu şarkıda olduğu gibi baktığımız, gördüğümüz her şey O ve her şey O'ndan bir parça...

Severim her güzeli, Senden eserdir diyerek

Musikî nağmeleri bazen bir beşeri aşkı anlatır bazen de İlahî aşkı. Aslında beşeri aşk zannettiğimiz güfteler de İlahî aşkı anlatır, haberimiz olmaz. Aşkı neye yorarsan yor, son nokta her zaman O'dur. O kim? Cenâb-ı Allah (ve sevgilisi Muhammed Rasûlullah s.a.s)...

İşte Allah ve Rasûlü'nün aşkıyla yanan âşıklar, musikîyi kendilerine araç olarak seçmişlerdir.

Hz. Mevlana “Mesnevi”nin her beytinde aşkın hallerinden hararetle bahseder. Hz. Mevlana'nın Kitab-ı Mesnevi'sindeki o aşk damlaları musikî nağmeleri olarak terennüm edilir. Mevlevî ayinleri aşk libasının zirvesidir. Orada terennüm edilen nağmeler, güfteler eşi benzeri olmayan bir aşkın yangınlarından bahseder. Bu nağmeler ve güfteler ezeldir.

Yine Hz. Pir Mevlana (k.s): “İştiyak derdini anlatabilmem için ayrılık acılarıyla şerha şerha olmuş bir kalp isterim.” buyuruyor. Yani dinleyicide bu dert bu iştiyak yoksa onun dinlediği musikî maddi bir zevkten öteye gitmez.

Musikî, Cenab-ı Allah'ı mı zikretmektedir? Dinlemesini bilene göre evet. Şair öyle buyuruyor:

Sofi hele gel meclise dinle bu sazı

Gör nic'olur tellerin Allah'a niyazı.

Her şeyin Cenâb-ı Hakk'ı zikrettiğini bilen olgun bir kalbin bütün yaratılanlara yaklaşımı da bu idrakedir. Dolayısıyla güzel sesler onlara duymak istediklerini duyurur.

Selahaddîn Zerkubi'nin kuyumcu atölyesindeki çekiç sesleri Hz. Mevlana'ya duymak istediği ses oluvermiştir. O darbelerdeki ritim ve ahenk, ona rebabın mızrap, kudümün de zahme darbeleri gibi gelmiş ve onunla semâ etmiştir. Zîrâ Allah âşıkları musikîyi yukarıda bahsedildiği gibi “**Bezm-i elest**”deki Cenâb-ı Hakk'ın hitabının güzelliğini, ahengini aramak olarak görmüşler, bu anlayıştaki sanatkârlar da ölümsüz eserler meydana getirmişlerdir. Tıpkı;

Alalı sırrı ezelden tutuşur bağıryanar

Ayrılıklarda yananlar acaba neyle kanar?

Erini derken o canana hep eczası kanar

Bak neler söyletiyor Hazret-i Mevlana'ya!

diyem Yaman Dede gibi...

Netice olarak musikî insanı Allah'a yaklaştırır. Yaklaştırdıkça da aşk damlaları gönle yağmur çiselercesine düşmeye başlar. Gönle düşen bu damlalar artık insanı tenden, candan geçirir ve...

'Ene'l-Hakk'ın sırrıyla

Ne benlik kalır,

Ne ten kalır,

Ne can kalır,

Ne akıl kalır.

HER ŞEY O OLUR.

Vesselam,

Hû...

Serdâr-ı Hakan

Tarihin şahit olduğu son ulu hakandan, dâhili ve harici emperyalistlere karşı her alanda kapsamlı ve sistemli bir mücadele veren büyük dehadan, Serdâr-ı Hakan'dan bahsetmek istiyoruz bu yazımızda. Osmanlı topraklarına;

- İlk defa elektriği, gazı getiren, ilk modern eczane-mizi açtıran,
- İlk otomobili getiren, 5 bin km. kara yolu yaptıran,
- Dünyanın ilk metrolarından birini Karaköy-Taksim arasına yaptıran, atlı ve elektrikli tramvaylar kurdu-ran,
- Kudüs-Yafa, Ankara-İstanbul ve Hicaz demir yolla-rını yaptıran (Haydarpaşa Tren İstasyonu da dâhil),
- İstanbul'un binlerce fotoğrafını çektiiren, arkeoloji müzeciliğini başlatan,
- Chicago'daki turizm fuarına ülkemizi ilk kez tem-sil ettiren,
- Kuduz aşısının bulunmasından sonra ülkemizin ilk

kuduz hastanesini (İstanbul Dârü'l-Kelb Tedaviha-nesini) açtıran,

- Polisiye romanların ülkemize girişini sağlayan, (14 yıl içinde basılan 4000 kitaptan sadece 200 kada-rı dinle ilgilidir)
- Okullara (Hıristiyan okulları dâhil) gönderdiği emir-de, Türkçe'nin iyi öğretilmesini isteyen, Azerbaycan okullarında Türkçe yasağını kaldıran, Paris'te İslam Külliyesi kurduran,
- Teselya Savaşı sürerken saraylı hanımlara askerler için çamaşır diktiren, hastaneleri ziyaret edip hasta-ların ihtiyaçlarını soran, sarayın bahçesinde hastala-ra hizmet ettiren,
- Midilli adasını, eşi Fatma Pesend Hanım'ın şahsi mülkünden verdiği para ile Fransızlardan geri alan,
- Israrla yerli kumaş giyen, Hereke bez fabrikası ve Feshaneyi kurduran,
- Ziraat Bankasını kuran, Ticaret, Sanayi ve Ziraat Odalarını açtıran,

- Yıldız çini fabrikasını, Beykoz ve Kâğıthane kâğıt fabrikalarını kurduran,
- Toplu sünnet merasimleri yaptırıp her bir çocuğa çeyrek altın gönderen, bu yüzden yaz aylarında toplu sünnetleri moda haline getiren,
- Mezuniyet törenlerinde öğrencilere hediye kitap gönderen,
- Yoksul halkına kendi cebinden ödeyerek kömür dağıtan,
- Tebaasından yaşlı ve fakir bir Ermeni olan Onnik'in mektubu üzerine kendi parasıyla ona takma bacak yaptırtan,
- Biriktirdiği parasından bir kısmını her sene borç yüzünden hapse düşenleri kurtarmaya tahsis eden,
- Modern matbaa makinelerini Türkiye'ye getiren, ücretsiz kitap dağıttıran, 6 bin kitabın dilimize çevrilmesini sağlayan, Beyazıt kütüphanesini kurup 30 bin kitap bağışlayan (10 bini el yazmasıdır),
- Yabancı bilim adamı ve yazarlara nişanlar veren,
- Her yıl 30 bin saksı satın alıp çiçek ektiren,
- Bizim Hekimbaşı çöplüğü dediğimiz yerde gül yetiştiriciliği yaptıran (Isparta'daki gül yetiştiriciliği de onun öncülüğünde başlamıştır),
- Türkiye'nin birçok yerinde saat kuleleri yaptıran (İzmir, Dolmabahçe),
- Hindistan, Cava, Afganistan, Çin, Malezya, Endonezya, Açe, Zengibar, Orta Asya ve Japonya'ya elçiler ve din adamları gönderen,
- Latin Amerika ülkeleri ile diplomasiyi başlatan,
- Yalova Termal kaplıcalarını kurduran, Terkos'un sularını İstanbul'a taşıtan, Bursa'nın bir köyünde çeşme yaptıran (sadece İstanbul'a 40 çeşme yaptırmıştır),
- Saray tiyatrosunda oyunlar ve operalar izleyen,
- Sarayda müzik okulu kurduran, çocuklarına piya-

no çaldırtan, hatta sarayda kızlar bandosu oluşturdu,

- Kendi elleri ile yaptığı marangozluk eşyalarını hediye etmeyi seven,
- Kendisine yapılan bombalı suikastta 26 kişinin ölmesine, 58 kişinin yaralanmasına rağmen Ermeni katili affedip Avrupa da Osmanlı lehine casusluk yapmaya gönderen,
- Doğu Türkistan'a gönderdiği askeri yardım ile Çinlilere karşı onları örgütleyen, Çin'in göbeği Pekin'de Hamidiye Üniversitesini kurduran,
- Beş vakit namazını aksatmadan kılan, hiçbir evrakı abdestsiz imzalamayan (hatta yere bile basmayan ki yatağının dibinde teyemmüm tuğlası bulunduyordu),
- Yeni gemiler alan, toplar (Çanakkale Savaşı'nda kullanılan çoğu top), tüfekler getiren,
- Telefonu Avrupa'dan 5 yıl sonra ülkemize getiren,
- Peygamberimize (s.a.s), dinimize veya Osmanlı'ya hakaret içeren oyunları kaldırtan (Fransa-İngiltere-Roma-ABD... Bir piyes için bile Alman İmparatorunu devreye sokmuştur),
- ABD'nin Erzurum'da konsolosluk açmasını reddeden, İzmir limanına izinsiz girmeye kalkan ABD savaş gemisini top ateşine tutturan,
- İstanbul boğazı için iki köprü projesi çizdiren (bir tanesi tam bu günkü Fatih S. M. Köprüsünün bulunduğu mevkidedir),
- Dârülaceze'yi yaptıran,
- Çocuk hastanesi (Şişli Etfâl Hastanesi) açtıran,
- Kendisine "Allah'ın belası" diyen Namık Kemal'i Rodos ve Sakız adası valiliklerine atayan, parasını cebinden ödeyerek kabrini yaptırtan,
- Posta ve Telgraf teşkilatını kurduran (Sirkeci Büyük Postane binası),

- Abdülhamit ve Abdülmecid (dünyanın ilk torpido atan denizaltısı) adında denizaltılarımızı Taşkızak tersanesinde yaptırtan,
- İlkokulu zorunlu tutan (kız ve erkeklere), ilk kız okullarını açtıran, 15 okulda karma eğitimi ilk defa başlatan,
- Öğretmen yetiştirmek için okullar yaptıran (32 adet, şimdiki adı ile Bursa Çelebi Mehmet okulu), Kız Öğretmen Okulu açan (Dâru'l-Malumat),
- Cami yaptırdığı her köyde bir de ilkokul yaptıran (mesela sadece Sivas'taki ilkokul sayısı 1637), okuma yazma oranını 5 kat arttıran, (1900 yılında ilkokul sayısı 29.130'u bulmuştu, sadece Anadolu'da 14 bin ilkokul vardı)
- Ankara'da Çoban Okulu açan,
- Ortaokul (Rüşdiye) sayısını 619'a çıkaran, müfredatta Fransızca dersler koyduran,
- Lise eğitimi için idâdîler açan (109 tane, İstanbul Erkek-Kabataş Lisesi gibi),
- İstanbul'da Dâru'l-Fünûn'u (Üniversite) açan, dünyanın ilk Dişçilik okulunu kuran,
- Ayrıca Deniz Mühendis Okulu, Askeri Tıp Okulu (GATA'nın ilk modeli), Kuleli Askeri Okulu, Mekteb-i Harbiyeler (Harp Okulları), Askeri Baytar Okulu, Kurmay Okulu, Mekteb-i Mülkiye (Siyasal Bilgiler Fak.), Mekteb-i Tıbbiye (Marmara Ün. Tıp Fak.), Mekteb-i Hukuk, Ziraat ve Baytar Mektebi, Hendese-i Mülkiye (Yüksek Mühendis Okulu), Dâru'l-Muallim-i Adliye (Yüksek Adalet Okulu), Maliye-i Mekteb-i Ali (Yüksek Ticaret Okulu), Ticaret-i Bahriye (Deniz Ticaret Okulu), Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Fak.), Hamidiye Ticaret Mektebi (İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi), Aşiret Mektebi (Osmanlılık fikrini yaymak için), Bursa'da İpekböcekçiliği Okulu, Dil-siz ve Amâ Okulu, Bağcılık ve Aşıcılık Okulu, Orman ve Madencilik Okulu, Polis Okulu onun tarafından kurulmuştur.)

Tanıyamadınız mı?

1895-96'da Doğu Anadolu'da Ermeniler tarafından kurulmak istenen devleti, Hamidiye Alayları ile bastıran, bu sebeple Fransız tarihçi tarafından

“**Kızıl Sultan**” diye isimlendirilen,

İngilizlerin oyunu, İttihatçıların tertibi ile “Din elden gidiyor!” gibi asılsız bir gerekçe ile 31 Mart vakasına maruz bırakılan,

Hani neredeyse bütün sözde aydınların kötilediği, kendi ideolojik yaklaşımlarına kurban ettiği, o dönemin şartlarını bile düşünmekten aciz olan insanların “baskıcı” diyerek yaftaladığı,

SULTAN II. ABDÜLHAMİD HAN...

Evet, belki de o bütün bu kötü niyetli insanların gözünde gerçekten suçluydu, tehlikeli bir insandı. Çünkü Osmanlı topraklarında petrol araması yaptırıp 65 yerde petrol buldurması, bunun üzerine Musul topraklarını şahsi parasıyla alıp sömürgecilerin eline geçmesine mani olması,

Ya da Yahudilerin 5 milyon altın teklifine rağmen Filistin'e yerleşmelerine izin vermemesi (tahttan indirildikten sadece 8 yıl sonra emellerine kavuşacaklardır), vatan hainliğiymi onların gözünde...

Ama tam aksine belki de Prof. Dr. Yılmaz Öztuna'nın dediği gibi:

“Milletimiz, bu hükümdarın dehasına çok şey borçludur.”

Belki de Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın dediği gibi:

“Osmanlı'nın son hükümdarı, son evrensel imparator II. ABDÜLHAMİD'dir.”

Lütfen biraz düşünün...

Bizim kadar köklü tarihi olup da o tarihe sırtını dönen, iftira atmaktan zevk alan, Osmanlıyı, dolayısıyla da atalarını kötülemeyi marifet bilen, okumak yerine duymakla yetinen, araştırmadan her konuda uzman olan kaç millet vardır?

Hadislerle Kabir Azabı

H. Aîşe'nin (r.anhâ) rivayet ettiğine göre;

Bir yahudi kadın, Âîşe validemizin yanına girdi. Kabir azabından bahsederek:

"Allah, seni kabir azabından korusun!" dedi. Aîşe anemimiz de Resûlullah *aleyhissalâtu vesselâma* kabir azabından sordu. Efendimiz (s.a.s):

"Evet, kabir azabı haktır. Onlar kabirde azap çekerek, onların azabını hayvanlar işittir!" buyurdu. Hz. Âîşe der ki:

"Bundan sonra Rasûlullâh'ı namaz kılıp da, namazında kabir azabından istiâze (Allah'a sığınma) etmediğini hiç görmedim." (Buhârî; Cenâiz/89; Müslim, Mesâcid/123; Nesâî, Cenâiz/115)

Peygamber Efendimiz (s.a.s) kabir azabı ile ilgili şöyle buyuruyor:

"Ölülerinizi defnetmeme endişem olmasaydı; işitmekte olduğum kabir azabını (korkunç sesleri), size de işittirmesi için Allah'a dua ederdim." (Müslim, Hadis-i şerifin manası, Tâcu'l-Usûl, I, 378)

Açıklama:

Kabir azabı nedeniyle azabı hak edenlerin feryatları o kadar korkunçtur ki; eğer insanlar bu sesleri duysalardı, yakınları kabir azabı çekebilir endişesiyle onları toprağa vermezlerdi.

Tirmizî'de yer alan bir diğer rivayette, İbnu Abbas (r.a) Rasûlullâh'ın (s.a.s) şöyle dediğini belirtir:

"Bu sûre/Mülk sûresi (kabir azabına veya kabir azabına sebep olan günahlara karşı) engeldir. Bu sûre kurtuluş sebebidir, kişiyi kabir azabından kurtarır."

Rezin, şunu ilave etmiştir:

"İbni Şihab demiştir ki:

Humeyd b. Abdirrahman'ın bana haber verdiğine göre Rasûlullâh (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

"Mülk suresi kabirde, arkadaşı yerine mücadele eder (onu azaptan korur)." (Tirmizî, Kütübü's-Sitte, Hadis no:842)

Fadale b. Ubeyd rivayet etmiştir:

"Her ölenin ameline son verilir, ancak Allah yolunda ölen murabıt/mücahit müstesna... Çünkü onun ameli kıyamet gününe kadar artırılır. Ayrıca o, **kabir azabına** da uğratılmaz." (Buhârî, Kütübü's-Sitte, Hadis no: 987)

Tirmizî'nin rivayetinde şu ziyade mevcuttur:

"Gerçek mücahid, nefsiyle cihad edendir." (Tirmizî, Kütübü's-Sitte, Hadis no: 988)

İbn Abbas'ın rivayetine göre (r.a) Rasûlullâh (s.a.s) teşehhüdden sonra (namazın son oturduğunda, selam vermeden önce) şunu okurdu:

"Allâhümme innî eûzü bike min azâbi cehennem ve eûzü bike min **azâbi'l-kabri** ve eûzü bike min fitneti'd-deccâl ve eûzü bike min fitneti'l-mahyâ ve'l-memât."

Anlamı:

"Allah'ım! Cehennem azabından sana sığınırım. **Kabir azabından** sana sığınırım. Deccâl'in fitnesinden sana sığınırım, hayat ve ölüm fitnesinden de sana sığınırım." (Buhârî, Kütübü's-Sitte, Hadis no: 1810)

H. Peygamber (s.a.s) şöyle istiâze ederlerdi (Allah'a sığındı):

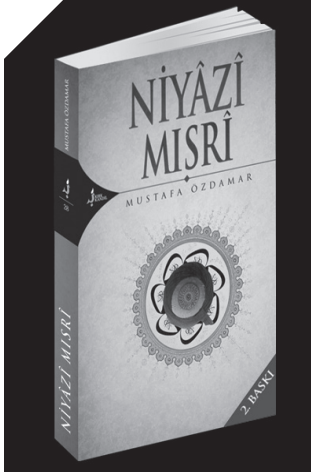
"Allah'ım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, düşkünlük derecesine varan ihtiyarlıktan, cimrilikten sana sığınırım. Keza, kabir azabından sana sığınırım. Hayat ve ölüm fitnesinden sana sığınırım."

Buhârî, Kütübü's-Sitte, Hadis no: 1874)

(Bir gün) güneş battıktan sonra Rasûlullâh *sallallâhu aleyhi ve sellem* çıkmıştı, bir ses işitti:

"Bu, kabirlerinde azâb çeken yahudiler(in sesidir)!" buyurdular. (Buhârî, Kütübü's-Sitte, Hadis no: 5498)

KİTAP TANITIMI

NİYAZİ MISRİ MUSTAFA ÖZDAMAR

Yazarı	: Mustafa ÖZDAMAR
Yayınevi	: Kırk Kandil Yayınları
Ebadı	: 13.5x21.0 cm.
Sayfa Sayısı	: 288 sayfa
Fiyatı	: 12,00 TL
ISBN	: 975-263-107-X978-975-8225-11-8

İlim ve irfan semâlarının en parlak irşad güneşlerinden biri olan **Mehmed Niyâzî Mısırî**, (1027 H./1617 M.) lerde, **Malatya**'nın o zamanki adı **Aspozi** olan **Soğanlı** köyünde dünyaya inmiş.

İlk, orta ve üniversite tahsili diyebileceğimiz mektep ve medrese ikliminde öğrenim gören Mehmed Niyâzî, aynı yıllarda, Malatya'da bulunan **Halvetî Şeyh Hüseyin Efendi**'nin sohbetlerine devam etmiş. Hüseyin Efendi Hakka yürüyünce **Diyarbakır-Mardin** yoluyla **Bağdat**'a giderek orada ihtisas yapmış. Daha sonra **Mısır**'a giden Niyâzî Mısırî, **Kahire**'de, **Camiul Ezher**'de ders vermiş, ders almıştır.

Biz bu dosyada sizlerle birlikte Niyâzî Mısırî Hazretleri'nin ilim ve irfan bahçelerinde gezinti yaparak ondan nasip almaya çalışacağız.

Bu kitapta ayrıca hazretin kendi eseri olan "**Mevâidul İrfan / İrfan Sofraları**" bölümünü de okuyacaksınız.

Yâ Selâm...

Halk içre bir âyineyim, herkes bakar bir an görür!
Her ne görür kendi yüzün, ger yakşı ger yaman görür!

İçi umman-ı vahdettir, yüzü sahra-yı kesrettir
Yüzün gören görür ağyâr, içinde yâr olur peyda!

Alan lezzâtı birlikten, halâs olur ikilikten
Niyâzî kande baksa ol hemân didar olur peydâ!

Unutulmaz Mısralar

Mustafa Uslu

Kitabın Adı	: Unutulmaz Mısralar
Yazarı	: Mustafa USLU
Yayınevi	: Yağmur Yayınları
Ebadı	: 13.5x21.0 cm.
Sayfa Sayısı	: 272 sayfa
Fiyatı	: 10.00 TL
ISBN	: 978-975-7747-69-7

Şiir, sözün özüdür; berceste mısralar ise şiirin özü...

Şekil, muhteva ve ahenk mükemmeliyeti bakımından şiirde müstesna bir yere sahip olan bu seçkin mısralar, zaman zaman gönlümüzün, hafızamızın ve dilimizin misafiri olurlar.

Bu güzeller güzeli unutulmaz mısralar, Divan şiirimizin ustalarından Koca Râgıp Paşa'nın "**Eğer maksud eserse mısra-ı berceste kâfidir.**" mısraında ifade ettiği üzere birer 'eser';

Bâkî'nin "**Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş.**" mısraında ifade ettiği gibi birer 'hoş sadâ' hükümündedir.

Bu kitapta pek çok şairimizin şiirlerinden berceste, müfred ve sehl-i mümteni özelliği taşıyan çok sayıda mısra, beyit, dörtlük veya bent özenle seçilmiştir;

Divan Edebiyatı,

Tasavvuf Edebiyatı,

Halk Edebiyatı ve

Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatı ana başlıkları altında,

"Unutulmaz Mısralar" adıyla,

Güzelliklere vesile olması arzusuyla, aziz okuyucunun –bilhassa şiir severlerin- istifadesine sunulmuştur.

Selamların en güzeli ile...